

В. Ф. Кучерук

**ГРАЄ ОРКЕСТР УКРАЇНСЬКИХ
НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ**

Навчально-методичний посібник

Редакційно-видавничий відділ “Вежа”
Волинського державного університету
імені Лесі Українки
Луцьк – 2005

УДК 785.11:7.011.26 (075.8)
ББК 85.315.32я73+85.951.9
Г 75

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 14/18.2-2206 від 04.01.2004)

Рецензенти:

Олексюк О. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії музики та музичного виховання Київського національного університету культури і мистецтв;
Димченко С. С. – професор, декан факультету музичної творчості Рівненського державного гуманітарного університету

Кучерук В.Ф.

Г 75 Грає оркестр українських народних інструментів: Навч.-метод. посіб. / Упоряд. В. Ф. Кучерук.– Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005.– 262 с.
ISMN M-707501-03-0

Навчально-методичний посібник рекомендований студентам вищих навчальних закладів спеціальності “Музична педагогіка і виховання” для використання у класі інструментування, оркестрового диригування, оркестрового класу, а також аспірантам, учителям, працівникам закладів культури і мистецтв.

Оркестрові твори, що увійшли до видання, допоможуть керівникам оркестрів народних інструментів у доборі репертуару для різних оркестрових складів.

УДК 785.11:7.011.26 (075.8)
ББК 85.315.32я73+85.951.9

ISMN M-707501-03-0

© Кучерук В. Ф. (упорядкування),
Юр’єв Г. О., Косовський М. О.
(художнє оформлення), 2005
Тоцька О.Ю. (дизайн
обкладинки), 2005

ВСТУП

Оркестрове мистецтво має довгий шлях в історії свого розвитку – від вистукування на примітивних ударно-шумових інструментах первісного суспільства до гри на сучасних музичних інструментах. Ще в глибинах зародження і становлення нашої цивілізації виникли та існували невеликі об'єднання виконавців на примітивних ударно-шумових і свисткових інструментах, які виконували нескладні ритмічні мелодії. У процесі еволюції людства музичні інструменти вдосконалювалися, видозмінювалися, внаслідок чого ми маємо великий тембрально-технічний арсенал. Об'єднання окремих виконавців у невеликі колективи привело до виникнення різноманітних за складом ансамблів, у тому числі й ансамблю народних інструментів. Класичним зразком такого об'єднання в Україні є троїсті музики, учасників яких шанував і любив народ за віртуозність виконання національної музики.

Назва ансамблю троїстих музик походить від кількості виконавців – трьох: скрипаль, цимбаліст (може бути виконавець на іншому інструменті), бубніст. Інструментальний склад цього об'єднання міг і може змінюватися залежно від наявних виконавців на музичних інструментах певного регіону України.

Троїста музика використовувалася переважно для супроводжування весільних обрядів, вечорниць, місцевих урочистостей. Сьогодні такі інструментальні об'єднання існують в основному в колективах художньої самодіяльності, граючи танцювальні та пісенні мелодії для слухання. Також вони можуть супроводжувати танці, сольний та хоровий співи.

В Україні оркестри народних інструментів переважно функціонують у музичних навчальних закладах. Основних видів таких колективів є три: оркестр українських народних інструментів, оркестр російських народних інструментів, оркестр народних інструментів (змішаний).

Оркестр українських народних інструментів має в своїй основі струнно-смичкову групу (перша та друга скрипки, альт, віолончель, контрабас) і струнно-щипкову групу (бандури, ладкові кобзи). Вони доповнені цимбалами, духовими інструментами (сопілки, флейти, кларнети, сурми), народними ударно-шумовими та інструментами симфонічного оркестру. За необхідності можуть використовуватися баян, епізодичні інструменти (бугай, ліра, козобас та ін.). Такий оркестровий склад функціонує в основному у центральних і західних районах України. У концертній діяльності вони популяризують кращі художні зразки української, класичної, сучасної інструментальної та народної музики. Еталоном такого оркестру є Національний оркестр українських народних інструментів (м. Київ).

Основою оркестру російських народних інструментів є струнно-щипкова група, конкретніше – домрова та балалаєчна групи. Вони доповнені оркестровими гармоніками або готовими чи готово-виборними баянами, гусями, духовими інструментами (ріжки, свирілі), народними ударними інструментами (ложки, бубонці, тріскачки), інструментами симфонічного

оркестру (литаври, ксилофон, трикутник, малий барабан) та іншими. Такі оркестри функціонують переважно у східних, південних і північних областях України. В їхньому репертуарі основне місце займають обробки російських народних пісень, танців, романсів. Також виконуються в перекладенні класичні та сучасні твори.

Оркестр народних інструментів (змішаний) є найпоширенішим в Україні. Його основу складають домрова і балалаєчна групи, оркестрові гармоніки або готові чи готово-виборні баяни. Використовуються цимбали, бандури, гуслі, різноманітні ударно-шумові інструменти, а також можуть використовуватись інструменти симфонічного оркестру. Концертним та навчальним репертуаром такого колективу є обробки народних пісень, танців, перекладення класичних і сучасних творів, оригінальні твори.

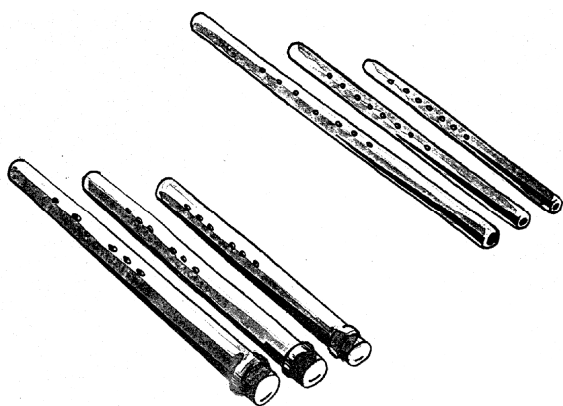
Варто згадати ще про один оркестр народних інструментів, який має в основі струнно-смичкову групу, але доповнений цимбалами, деякими дерев'яними та мідними духовими інструментами (сопілка, флейта (флейта-пікколо), кларнет, труба (1-ша, 2-га), тромбон тощо), ударними інструментами. Такий інструментальний склад використовують переважно як супровід народним хором, танцювальним колективам і поширений він майже по всій Україні.

Отже, основою кожного оркестру народних інструментів є струнно-смичкова група чи струнно-щипкова або обидві залежно від виду оркестру. Вони можуть доповнюватись іншими оркестровими групами та окремими інструментами. Для внесення в музичний твір особливого тембрального колориту або звукових ефектів використовують низку епізодичних інструментів.

У запропонованій роботі подані характеристики основних музичних інструментів, які загалом історично вважаються українськими народними, хоча поширені та мають аналоги і в інших народів світу. Інструменти оркестру розподіляються за групами на основі художньо-виражальних, темброво-динамічних якостей, загальних принципів звуковидобування та особливостей їх конструкцій.

І. ГРУПА ДУХОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Сопілка

Сопілка є прадавнім інструментом українського народу. Виготовляється із твердого матеріалу, найчастіше з дерева.

Завдяки десяти отворам, які розміщені по всій трубці (зверху 8, знизу 2), на сопілці можна грати в потрібній тональності з інтонаційно сталим строем. Звук

утворюється за допомогою стовпа повітря, що видобувається через голосник.

Оскільки сопілка – інструмент транспонууючий, то запис нот здійснюється на октаву нижче від реального звучання. Діапазон інструмента – від “до” першої до “соль” третьої октави. Тембр звука в першій октаві оксамитовий, звучання м’яке, ніжне. Звук другої октави яскравий, третьої – сильний. Динамічна шкала інструмента невелика і залежить від регістру. У першій октаві звучить від піано до мецо-форте, у другій – від мецо-форте до форте, у третій – тільки форте. Цю специфіку інструмента слід враховувати під час написання партитур. У грі використовують штрихи: легато, стакато, деташе, подвійне стакато, фрулато [5, 32].

В інструментальній музиці сопілка є невід’ємним складником трістих музик і виконує роль першого голосу, в оркестрі використовується переважно як сольний інструмент, може дублювати партію скрипок, підсилюючи їх звучання. Використання трелей значно покращує оркестрову палітру, прикрашаючи її оригінальним тембром.

Майстрами створено ансамбль сопілок: сопілка-прима, сопілка-альт, сопілка-тенор, сопілка-бас. Цей квартет сопілок може бути як окремим ансамблем, так і учасником оркестру українських народних інструментів, збагачуючи його колорит своїм тембром.

Існують різновиди цього інструменту. Телинка (“веснянка”) – дерев’яна (з м’якої ліщини) або металева (алюмінієва) трубка без грифних отворів, довжиною 691 мм, діаметром 12 мм. Вдувна частина трубки зрізана навскіс. Гуцули грають на телинці весною,

звідси походить і назва. У бойків цей інструмент називається скосівкою.

Назва денцівки походить від дерев'яного денця (корка), що вставляється у верхню частину трубки й утворює свисток. Звук денцівки м'який, тихий.

Флоера, фрела, фрілка, флоера, фреля, дідівська фрела, полонинська фрела, довбушівка – так називають гуцули довгу сопілку, яка є дерев'яною трубкою довжиною 480–787 мм, діаметром 13 мм, із 6-ма грифними отворами без свисткового пристрою [19, 4].

Флейта

Флейта – один із найстаріших музичних інструментів світу – виготовляється з дерева або металу. Форма інструменту – циліндрична трубка, закрита з одного кінця. Для вдування повітря є бічний отвір. На корпусі розміщено систему клапанів, які відкривають і закривають звукові отвори. У наш час флейта перетворилась у віртуозний хроматичний інструмент. Діапазон охоплює три октави: “ре” першої – “до” четвертої [1, 46].

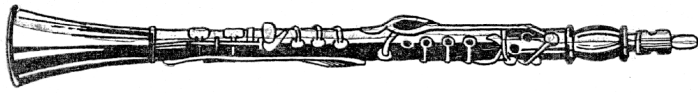
Чотири регістри різняться характером звука: низький (таємний), середній (світлий), верхній (яскравий), високий (різкий). Основні штрихи – стакато, легато, нон легато.

Динамічна шкала – від піано до фортисимо. В оркестровій партитурі партія флейти доповнює ансамбль духових, виконує окремі фрагменти мелодії, дублюється скрипками.

Мала флейта розширює звуковий обсяг як духової групи, так і цілого оркестру. Цей інструмент є транспонуєчим, звучить на октаву вище від написаного.

Мала флейта має ще одну назву – пікколо. Свистячий, різкий звук малої флейти у високому регістрі вирізняється значною силою і блиском. Звук цього інструмента здатний прорізати звучання всього оркестру у *фортисимо* [1, 50]. Сам інструмент є надзвичайно технічним, відносно легким у звуковидобуванні. На ньому ефектно виконуються віртуозні пасажі такими штрихами, як *стакато* і *подвійне стакато*.

Кларнет

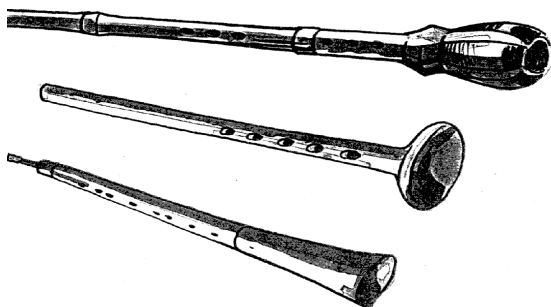
Кларнет (clarus – світлий, clarinetto – маленька труба) з'явився в оркестрах на межі XVIII–XIX ст. [1,

56]. За формою він є циліндричною дерев'яною трубкою з невеликим розтрубом з одного боку й тростиною – наконечником, що прикріплена до мундштука – з іншого. У професійному оркестрі кларнети використовуються зі строем In B та In A.

Маючи досить широкий діапазон (“до-дієз” – “ре” малої октави – “соль” третьої октави), звучання цього інструмента у чотирьох його регістрах відзначається певними особливостями. Так, у низькому – тембр соковитий, дзвінкий, у середньому (перехідному) – тьмянний, у верхньому – сріблястий, у високому – пронизливий, верескливий. Динамічна шкала цього інструмента гнучка (від піанісимо до фортисимо). Використовуються основні загальновідомі штрихи (стакато, легато, нон-легато) та інші.

Багатство тембральності кларнета, віртуозність технічного виконання, а саме: доступність гри стрімких гамоподібних пасажів, арпеджіо, стрибків, тремоло ставлять його в один ряд із головними інструментами оркестру. Роль цього інструмента різноманітна: виконання теми (соло), використання в акорді духових інструментів, підтримання (дублювання) мелодії кобз і цимбал, демонстрування різних звукових ефектів (трелі, тремоло, глісандо).

Сурма

На основі книги Гната Хоткевича “Музичні інструменти українського народу” українськими майстрами було відновлено такі інструменти, як *сурма-прима* і *сурма-альт*, що використовувались у військах козацтва.

Конусоподібна сурма-прима має десять отворів: два з них (четвертий і дев'ятий) розміщені знизу і прикриваються (четвертий – великим пальцем правої руки, дев'ятий – великим пальцем лівої руки). За допомогою пищика, що має вигляд подвійної тростини, збуджують коливання стовпа всередині конуса. Октавний клапан

верхньої частини допомагає здійснювати переходи з однієї октави до іншої [14, 242].

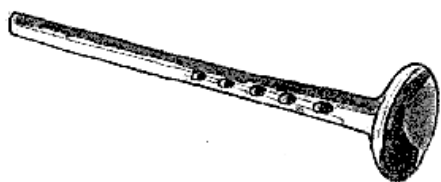
Діапазон сурми – від “до” першої – до “до” третьої октави.

Звук інструмента голосний, із різким тембром. У першій октаві – барвистий, у другій – пронизливий. Використовуються основні штрихи – легато, стакато. В тональностях більше трьох знаків сурму не варто використовувати через її нестійке інтонування.

Динамічна шкала – від мецо-піано до форте.

Використовується сурма в акорді духової групи або в сольних чи епізодичних місцях закличного характеру, оскільки є малорухомим інструментом.

Козацька труба

Дерев'яна труба існувала у багатьох народів світу тисячоліття, доки його не замінила металева труба, що відзначається ширшими технічно-виражальними можливостями.

Вона має конусоподібну форму з розширенням донизу. Складається з трьох основних частин: мундштука, основного ствола з вісьмома отворами, розтруба. Спеціальні пристосування на першому й четвертому отворах для їх зменшення дають підвищення звучання на півтона.

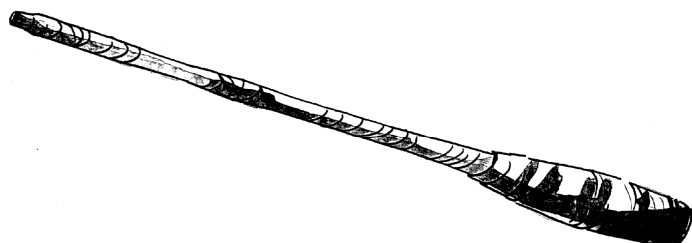
Труба має хроматичний звукоряд від “до” першої до “до” третьої октави, який видобувається за допомогою восьми отворів основного ствола. Хроматизація звукоряду досягається за допомогою комбінацій відкритих і закритих основних отворів [5, 42].

У першій октаві тембр цього інструменту глухуватий, у другій – м'який, світлий.

Динамічна шкала неширока – *мецо-піано* – *форте*.

Інструмент може використовуватись як солюючий, також може успішно зливатися з багатьма інструментами оркестру.

Трембіта

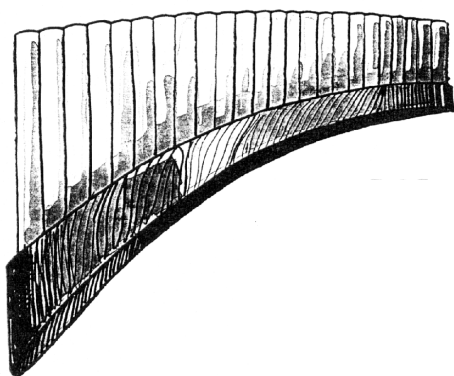
Трембіта – народний духовий інструмент із надзвичайно гучним звуком. Виготовляється з твердого

дерева (за гуцульським повір'ям на виготовлення трембіти найкраще брати ялину, в яку влучив грім [2, 38]), яке розрізується навпіл, середина його вичищається. Обидві половини склеюються березовою корою. Розміри трембіти різні: бувають до трьох метрів або 500–1000 мм – так звана вівчарська дудка чи мала трембіта [8, 72]. Діаметр стовбура поступово розширюється до розтруба. У вузький кінець трембіти вставляють дерев'яний або металевий мундштук, через який вдувають повітря. Діапазон інструмента охоплює три октави натурального звукоряду, причому одинадцятий обертон звучить завищено, а тринадцятий – занижено. Трембіти не мають стабільної висоти звукоряду. Тут усе залежить від розмірів інструмента [4, 28]. Мелодії на трембіті виконуються переважно у верхньому регістрі.

В оркестрі використовується як епізодичний інструмент, в основному для відтворення гуцульського колориту.

“На Поліссі побутувала труба – інструмент, зроблений у такий самий спосіб, як і трембіта, тільки значно менших розмірів. Його довжина звичайно була не більше метра”, – описує М. М. Гордійчук [3, 102].

Кувця

Кувця – інструмент, популярний у багатьох народів світу (флейта Пана (Греція), най (Молдова), цевниця (Росія), скудучай (Литва), перо (Бразилія)), використовується не тільки в народному музикуванні, а й у професійних оркестрах народних інструментів [8, 65].

Кувця (свиріль) – багатотрубчатий інструмент, який складається з ряду закритих циліндричних трубок (22–25) різної довжини та діаметрів, скріплених між собою. Звук видобувається за допомогою повітря, що видувається під певним кутом, який можна змінювати, підвищуючи або понижуючи звук на півтона від основного звучання.

Використовують кувці різної настройки й діапазону. Найчастіше в тональності соль мажор, завдяки чому можна грати всі дієзні тональності до чотирьох знаків. Під час гри в інших тональностях (більше чотирьох знаків) виникають труднощі [5, 46].

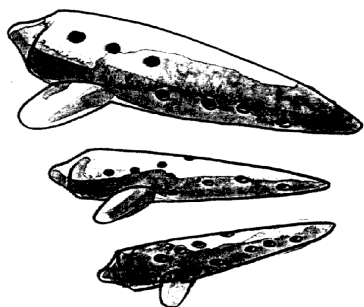
Діапазон інструмента – від “ля” малої до “ля” третьої октави, реальне звучання на октаву вище від написаного.

Штрих легато використовується рідко. Фактично основний штрих – стакато, як поодинокі, так і подвійні, потрійні. Ефектно звучить глісандо вгору і вниз. Використовується підвищення і пониження основних нот.

Динамічна шкала – від мецо-форте в нижньому регістрі до форте – у верхньому.

Кувця є прекрасним за тембром і технічними можливостями сольним інструментом, може також використовуватись епізодично.

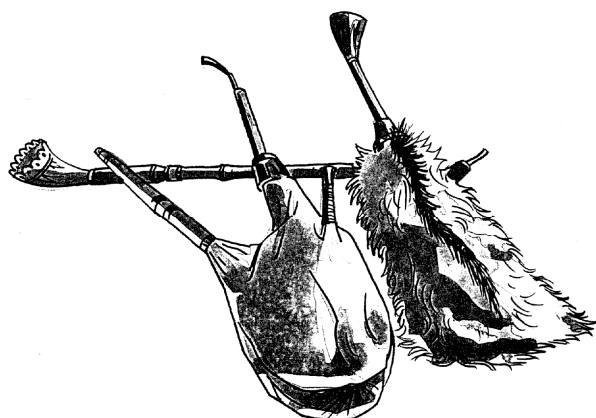
Свистульки. Окарини

Окарина (гусенятко – італ.) – свисткова флейта, що виготовляється з глини або дерева, має яйцевидну (сферичну) форму і свистковий пристрій, який розміщений у спеціальному поперечному відводі.

Інструмент має десять ігрових отворів. Звучання окарини казкове, імітує звуки казкових тварин, птахів, особливо кування зозулі, завдяки чому окарина має ще одну назву – зозулька. Може використовуватися в оркестрі як солюючий інструмент, так і епізодично. У музикуванні використовуються, також ще й ансамблі окарин – від пікколо до баса.

Волинка

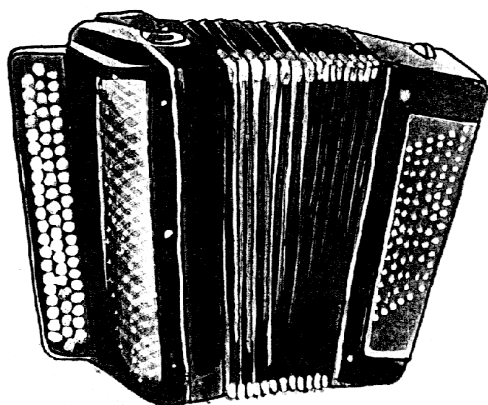
Волинка (дуда, коза, баран, міх) – малорухомий духовий інструмент. Вважають, що вона створена на Сході, звідки потрапила в Європу, а в XVI ст. – в Україну, на Волинь, звідси і назва [3, 43]. Виготовляється

таким чином: з вичиненої шкіри кози, вівці чи теляти роблять суцільний міх, який є резервуаром для повітря. Міх має три отвори. В один із них вставляють трубку, через яку виконавець вдуває повітря, у другу – ігрову трубку, у третю – трубку з басовим пищиком, яка забезпечує бурдонний, тобто постійний звук.

Наповнений повітрям міх виконавець натискує ліктем, внаслідок чого з ігрової та бурдонної трубок виникає верескливе гнусаве звучання. У часи козаччини волинка входила до складу оркестру запорозького війська. Тепер її можна почути переважно в західноукраїнських областях.

II. ЯЗИЧКОВІ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

Баян

В оркестрах народних інструментів сьогодні використовуються готово-виборні баяни, які значно розширюють їхні технічні та тембральні можливості. Це *язичкові музичні інструменти*, оскільки звук утворюється від коливання язичка за допомогою руху повітря, яке нагнітається в голосники міхом

виконавця. Це такі інструменти, як:

– “Рубін” – конструкція М. Ф. Самоделкіна (Кіровська фабрика музичних інструментів);

– “Ясна поляна” – конструкція В. К. Овсенкіна (Тульська фабрика музичних інструментів);

– “Росія” – конструкція В. А. Колчіна, “Юпітер” – Ю. К. Волковича (Московська експериментальна фабрика музичних інструментів).

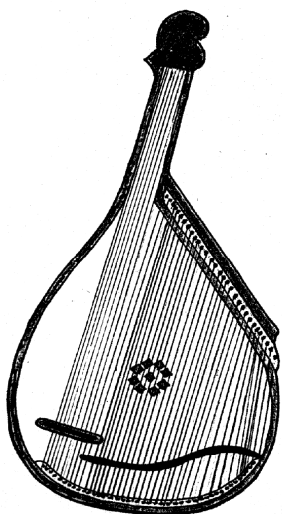
В Україні виготовляються: “Україна”, “Явір” (Житомирська фабрика музичних інструментів). Завдяки 12–15 регістровим перемикачам ці інструменти (“Україна”, “Юпітер”, “Росія”, “Левша”) тембрально збагачують оркестрову палітру.

Баян є технічним інструментом із широким хроматичним діапазоном, на якому без труднощів виконуються різноманітні гамоподібні пасажі, арпеджіо, акорди, штрихи та різні прийоми гри. Динамічна шкала широка – від піанісимо до фортисимо.

Його роль в оркестрі різноманітна: акомпануючий інструмент, сольний, добре поєднується з оркестровою групою кобз, згладжуючи їх тремоло у разі використання соло. Може зливатися тембрально зі скрипками, підтримуючи їх у варіаціях. Добре поєднується в акорді з духовими, хоча небажане поєднання з ними в дублюванні теми чи окремих звуків.

III. СТРУННО-ЩИПКОВА, СТРУННО-УДАРНА ГРУПА

Бандура

Бандура – старовинний український народний іструмент, який постійно вдосконалюється і модифікується. Сучасна бандура має 12–15 басів (бунтів) і до 52 приструнків. Діапазон охоплює чотири з половиною октави: “до”, “до – дієз” великої – “соль – ля” третьої октави.

Велика октава – це басы, на яких грають лівою рукою, а від “до – до дієзу” малої до “соль – ля” третьої октави грають правою. Звучання малої октави повне, густе, барвисте. Першої та другої – ніжне, світле, третьої – яскраве.

У минулому стрій бандури був довільним. Переважно інструменти настраювалися у тональності G-dur. Тепер завдяки талановитим майстрам В. Я. Герасименку, І. Скляру, Р. Гриньківу та іншим бандуру можна настраювати в потрібній тональності. Але найзручніше грати в тональностях, починаючи від трьох бемолів і закінчуючи чотирма дієзами.

Основою гри на бандурі є щипок пальцями правої та лівої рук. Виконавці користуються пластмасовими штучними нігтями.

Прийоми гри різноманітні:

– гамоподібні пасажі(слід пам’ятати, що звучання інструмента в цей час тихе, і тому потрібно полегшувати фактуру звучання оркестру);

– гра октавами, октавами з терціями, октавами з секстами;

– гра акордами (найхарактерніший прийом звуковидобування), малими акордами;

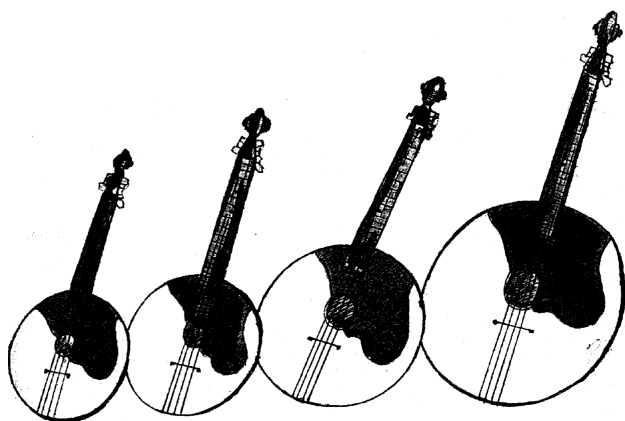
– гра коротким і розгорнутим арпеджіо;

– гра тремоло (як одинарної ноти, так і терції).

Використовуються трелі, форшлаги, морденти, гліссандо хроматичне і діатонічне (звучить ефектно вгору).

Динамічна шкала широка, починаючи від піанісимо і закінчуючи фортисимо. Бандура добре поєднується як з усіма групами оркестру, так із окремими виконавцями, але найчастіше використовується як акомпонуючий інструмент. Може вести мелодію самостійно.

Ладкова кобза

Ладкова кобза – різновид бандури з ладками на грифі. В старовину на Україні побутували ладкові кобзи з приструнками і без них, від 3–5 струн на грифі і більше. Окремі зразки ладкових кобз зустрічаються в ХІХ і на початку ХХ ст. [8, 81]. Завдяки простоті його виготовлення й

легкості навчання грі на ньому цей інструмент мав велику популярність. З часом кобза витіснилась і відійшла в забуття. З середини ХХ ст. в Україні набула поширення російська домра, яка в поєднанні з балалаєчною та баянною групами стала основою оркестру народних інструментів.

Відродженням кобзи займався багато українських майстрів. Найбільш вдалі конструкції І. Скляра, В. Зуляка, М. Прокопенка. Є кобзи-прими, альти, тенори, басы, контрабаси, акомпануюча кобза.

Кобза-прима має чотири струни, настроєні по квінтах. Перша (нижня) струна – “мі” другої октави, друга – “ля” першої октави, третя – “ре” першої октави, четверта – “соль” малої октави.

Кобза-альт: перша струна – “ля” першої октави, друга – “ре” першої октави, третя – “соль” малої октави, четверта – “до” малої октави.

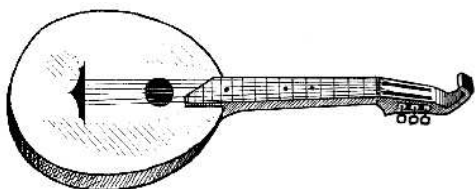
Кобза-тенор: перша струна – “мі” першої октави, друга – “ля” малої октави, третя – “ре” малої октави, четверта – “соль” великої октави. Записують ноти октавою вище від реального звучання.

Кобза-бас: перша струна – “соль” малої октави, друга – “ре” малої октави, третя – “ля” великої октави, четверта – “мі” великої октави.

Кобза-контрабас: перша струна – “соль” великої октави, друга – “ре” великої октави, третя – “ля” контроктави, четверта – “мі” контроктави. Записують ноти октавою вище від звучання.

Грають на кобзі плектром (шкіряний або капроновий медіатр), завдяки якому звук опуклий, густий, оксамитовий. Штрихи використовуються різні: легато, нон-легато, стакато, піцкато (гра великим пальцем). Насичено звучить у кобз тремоло. Динамічна шкала широка – від піанісимо до фортисимо.

Штрихом легато мелодію зіграти можна тільки тремоло. В оркестрі добре поєднуються кобзи з цимбалами, утворюючи стійку ритмічну групу. Доцільно підтримувати цю оркестрову групу кларнетом чи баяном у низькому регістрі, що згладжує перерваність їх звуку. Для заповнення і насичення середини звукового регістру із кобз використовують переважно альт чи тенор.

Акомпануюча кобза-ритм за технікою гри належить до групи струнних щипкових інструментів. Складається з корпусу, наділеного шийкою з грифом (що називається також накладкою), та струн, натягнутих паралельно площини деки.

Струни зачіплюються або пальцем (нігтем або подушечкою), або за допомогою плектора.

Всупереч існуючим думкам акомпануюча кобза – винахід не новий. Якщо уважно вдивитися у вигини її корпусу, то можна навіть побачити в ній родинну схожість із найбільш шанованими інструментами древності – лірою, лютнею, віуеллою та пізнішою, класичною шестиструнною гітарою (за строем, способами та прийомами гри останньої).

Стрій акомпануючої кобзи: перша струна – “мі” першої октави, друга струна – “сі” малої, третя струна – “соль” малої, четверта струна – “ре” малої, п’ята струна – “ля” великої октави і шоста струна – “мі” великої октави. Записують ноти октавою вище від звучання.

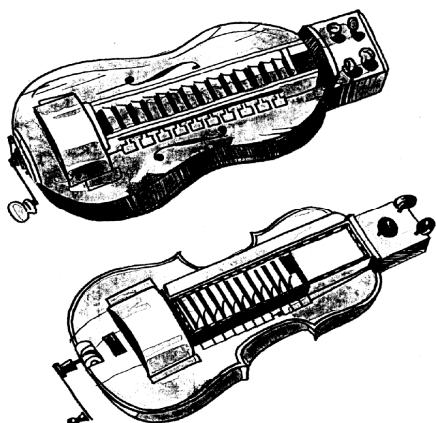
Основними прийомами звуковидобування є “удар” і “щипок” та допоміжні прийоми *барре*, *разгеадо* і т. д.

Барре – натиск вказівним пальцем лівої руки на одному ладку кількох або всіх струн. *Мале барре* – натиск трьох або чотирьох струн, *велике барре* – натиск усіх струн. Для його позначення перед акордом пишеться скоба [7, 27].

Разгеадо – удар чотирма пальцями правої руки по кількох чи всіх струнах. Є два способи виконання цього прийому гри. *Фрісе* – удар чотирьох пальців по всіх струнах від 6 до 1 та *індекс* – удар вказівного пальця правої руки по всіх струнах від 6 до 1 (при слабкому акцентуванні) [7, 63].

Пульгар – м’який удар м’якоттю великого пальця правої руки по всіх струнах від 6 струни до 1 [7, 63].

Ліра

Ліра – це інструмент, який користувався великою популярністю в багатьох народів, був поширений серед українців, росіян, білорусів. У супроводі ліри виконувалися ліричні, сумні, жартівливі пісні. Сучасний інструмент майже не відрізняється від старовинного. Завдяки своїй конструкції (наявність обертового колеса) ліра має безперервне звучання.

Ліри І. Скляра та В. Зуляка мають три струни, об які третєся коліща за допомогою корби. Стрій першої такий: перша струна – “до” першої октави, друга – “соль” малої октави, третя – “до” малої октави. Діапазон від “до” малої до “соль” другої октави [5, 29]. Стрій другої ліри інший: перша струна – “ре” другої октави, друга – “ре” першої октави, третя – “соль” малої октави. Діапазон – від “соль” малої октави до “соль” другої октави [8, 75].

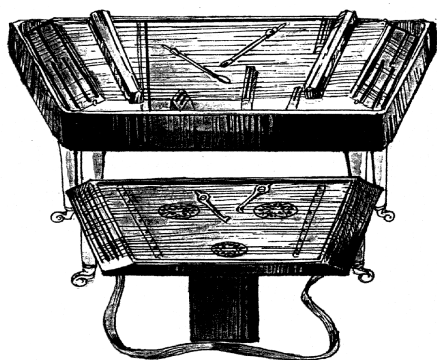
Тембр ліри залежить від якості струн. Обмотані шліфовані струни дають м’яке звучання.

Ліра конструкції Н. Лупича має шість струн, які натягнуті над верхньою декою від підгрифника до кілків, розташованих на шийці. Звучання досягається завдяки тертю коліщатка по струні. Ця конструкція дає можливість відключати окремі струни.

Стрій ліри: перша струна – “ля” першої октави, друга струна – “ре” другої октави, третя струна – “соль” малої октави, четверта струна – “до” малої октави. Дві бурдонні струни можуть настроюватися в будь-які ноти. Кожна струна (1–4) має свій звукоряд (хроматична октава) і змінює своє звучання за допомогою 12 клавiш.

Штрих у цього інструмента один – *легато*. Динамічна шкала вузька: від *мецо-піано* до *мецо-фор-те*. Інструмент малотехнічний. Використовується ліра в оркестрі епізодично.

Цимбали

Такий інструмент, як *цимбали*, і його прототип відомі багатьом народам світу. Найбільш поширений у Румунії,

Угорщині, Словаччині, Чехії, Югославії, Україні, Білорусі (існує в країнах Азії та Сходу). Звукоряд цимбал хроматичний – від “*ре*” великої до “*мі*” третьої октави. У зв’язку з таким широким звуковим діапазоном партія цимбал записується на двох лінійках [6, 36].

Від “*ре*” великої до “*фа*”-дієз малої октави – баси. Звучання цього регістру голосне округле.

У діапазоні від “*соль*” малої до “*соль*” другої октави тембр звуку густий, соковитий. У високому регістрі звук слабший, скляний (унаслідок малої довжини струн).

Звук добувається ударом обмотаної палички по струні (основний прийом). Штрих легато виконується тремоло за допомогою педалі. Піцикато досягається щипком струн нігтями правої та лівої рук. У цьому випадку тембр цимбал зливається з тембром бандур. Динамічна шкала широка – від піанісимо до фортисимо.

Цимбали є досить технічним інструментом. Для нього доступні віртуозні пасажі, акордова техніка. Завдяки широким технічним і звуковим можливостям цимбали використовуються в різних інструментальних поєднаннях як акомпануючий та як сольний інструмент. У цьому випадку використовується прийом одночасної гри баса й гармонічної функції.

Крім зазначених вище великих концертних цимбалів, використовують інші види цимбалів. Одні з них – малі, або гуцульські цимбали. Основа їх конструкції така ж, як і у великих. На них відсутні демпфери (глушники), і тому струни глушаться пальцями. Звук добувають паличками без фільцу (голим деревом). Із-за невеликих розмірів та ваги вони зручні для гри стоячи або йдучи, використовуються, зокрема, в троїстій музиці [5, 21].

IV. СТРУННО-СМИЧКОВА ГРУПА

Скрипка

Смичкові інструменти задовго до появи скрипки були відомі народам багатьох країн, зокрема знали їх і на Русі, про що свідчить фреска в північній вежі Софійського собору в Києві, де зображено музиканта, який грає на смичковому інструменті, тримаючи його біля підборіддя [1, 26].

Скрипка сучасної форми з'явилася у Франції та Італії на початку XVI століття. Завдяки своїм високим технічним, акустичним, художньо-виражальним можливостям цей інструмент зайняв основне місце в оркестрах народних інструментів України, Молдови, Угорщини, Чехії, Словаччини та інших країн. Такі позитивні характеристики, як гра щипком (*піцкато*) та довгий звук за допомогою смичка, квінтовий стрій, дають змогу збільшити технічні можливості й грати подвійними нотами та арпеджованими акордами.

Скрипка має чотири струни, настроєні по квінтах. Перша (нижня) – “мі” другої октави, друга – “ля” першої, третя – “ре” першої, четверта – “соль” малої октави. Діапазон скрипки широкий – від “соль” малої октави до “мі” четвертої, хоча верхня межа може піднятися до “соль” четвертої октави, а флажолетами – до п'ятої. Таке розширення діапазону залежить від професіоналізму та мистецтва скрипаля. Тембр верхньої струни яскравий, двох середніх – ніжний, нижньої – соковитий.

На цьому інструменті використовують основні штрихи та різні прийоми гри, як трелі, гліссандо, тремоло, флажолети, гра із сурдиною [1, 24].

Динамічна шкала досить широка – від *піанісимо* до *фортісимо*.

Як було сказано вище, технічні можливості скрипки великі: їй підвладні стрімкі гамоподібні пасажі, гра подвійними нотами, акордами.

Для скрипки властиві два варіанти гри: класичний і народний. Зрозуміло, що перший варіант притаманний усім музикантам, які навчаються в музичних закладах і виховуються на нотній літературі. Народний виконавець є одночасно і спадкоємцем, і вчителем репертуару та манери гри, яку йому передали. Однак консерватизм тут виключений, оскільки кожне покоління виконавців створює нові художньо-емоційні образи, розвиває певні тенденції через

імпровізацію. Така гра менш різноманітна штрихами. Тут переважають легато, деташе, своєрідне спікато. Повна довжина смичка використовується рідко. Переважає гра біля колодочки. Саме це і є головною відмінністю між двома варіантами гри на скрипці.

В оркестрах та ансамблях народних інструментів використовується квінтет струнних: скрипки (поділяються на перші і другі), альти, віолончелі, контрабаси.

Альт

Альт – інструмент, більший за розмірами від скрипки. Його чотири струни настроєні на квінту нижче від скрипкових: перша струна “ля” – першої октави, друга – “ре” першої октави, третя – “соль” малої октави, четверта – “до” першої октави. Діапазон від “до” малої до “ре” третьої. Тембр альту не такий блискучий і яскравий, як у скрипки, а суворий, поетичний. Динамічна шкала – від *піанісимо* до *фортисимо*, основні штрихи і прийоми гри, як і в скрипки.

Альт може вести самостійно мелодію, виконувати підголоскову функцію, бути в акорді струнної групи. Ноти записуються в альтовому або скрипковому ключах.

Віолончель

Віолончель – інструмент, майже вдвоє більший від альту. Гравець тримає його між колінами, впираючись металевим шпилем у підлогу. Стрій квінтовий: перша струна – “ля” малої октави, друга – “ре” малої октави, третя – “соль” великої, четверта – “до” великої октави. Діапазон широкий – від “до” великої октави до “ля” другої.

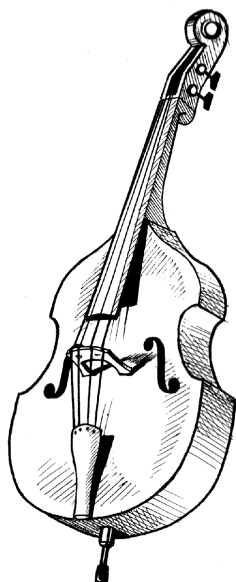
Віолончель має теплий, сердечний тембр. Зворушливо звучать кантилени.

Динамічна шкала – від *піанісимо* до *фортисимо*, основні штрихи та прийоми гри, як і в попередніх інструментів цієї групи.

Використовується віолончель для підсилення партій контрабаса або у складі струнних чи як солюючий (епізодично). Партія

записується в басовому й теноровому ключах, а в найвищому регістрі – у скрипковому ключі [1, 38].

Контрабас

Контрабас за розмірами більший у кілька разів від своїх попередників. Знизу він шпилем впирається у підлогу. Грають на цьому інструменті стоячи або сидячи на спеціальному стільцеві.

Стрій контрабаса квартовий: перша струна – “*соль*” великої октави, друга – “*ре*” великої, третя – “*ля*” контроктави, четверта – “*мі*” контроктави.

Діапазон – від “*мі*” контроктави до “*соль*” першої октави.

Тембр контрабаса густий і суворий, у верхньому регістрі – різкий, динамічна шкала – від *піано* до *фортисимо*.

На цьому інструменті виконуються основні штрихи та прийоми.

Контрабас, будучи фундаментом струнної групи оркестру, добре поєднується з віолончелями в проведенні теми.

Отже, струнний квінтет має широкий діапазон – від “*мі*” контроктави до “*до*” п'ятої октави. Основні штрихи і прийоми звуковидобування на струнно-смичкових інструментах: *легато*, *деташе*, *спікато*, *стакато*, *портаменто*, *мартеле*, *сультанто*. Грають правою та лівою руками піцикато. Технічні можливості скрипки, альту, віолончелі великі: на них можна грати різноманітні пасажі, трелі, три та чотиризвучні акорди в широкому розташуванні, подвійні ноти. Динамічна шкала – від *піанісимо* до *фортисимо*.

Струнно-смичкова група добре поєднується з усіма групами оркестру, може відіграти провідну роль під час виконання теми (як окремими партіями, так і всім складом), бути акомпанементом.

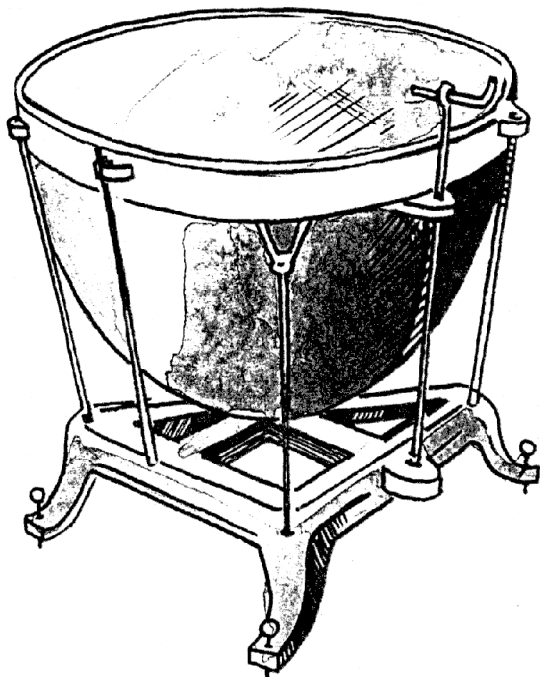
V. УДАРНІ ІНСТРУМЕНТИ

Однією зі складових частин оркестру народних інструментів є *ударні інструменти*, які поділяються на дві групи:

- з певною висотою звуку;
- без певної висоти звуку (шумові).

До першої групи належать литаври, дзвіночки, ксилофон, басоля. До другої – бубон, трикутник, бухало, бугай, бербениця, малий барабан. Епізодичні інструменти можуть належати як до першої, так і до другої групи.

Ударні інструменти з певною висотою звука. Литаври

Литаври – нагадують великі мідні казани на підставці, покриті добре вичиненою телячою шкірою або пластиком.

За допомогою гвинтів, які рівномірно розміщені по верхньому діаметру, відбувається перестроювання на потрібні тони. Звук добувають ударами двох паличок із м'якими круглими наконечниками з повсті.

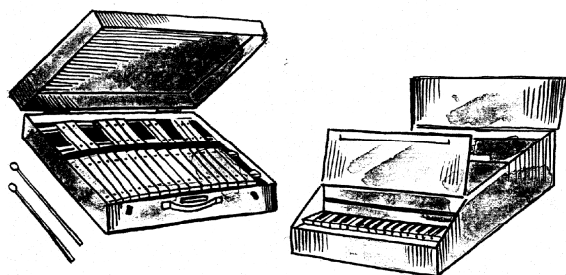
Переважно використовують три литаври – великі, середні, малі. Діапазон цих інструментів – від “мі” великої октави до “фа”,

“соль” малої. Динамічна шкала – від піано до фортисимо.

Основні прийоми гри: удар паличкою, тремоло, глісандо.

Удари по литаврах підкреслюють ритм інших інструментів, утворюючи ритмічні фігури. На механічних литаврах ефектно звучить глісандо. Прийомом тремоло (швидке чергування обох паличок) досягають динамічних звукових ефектів.

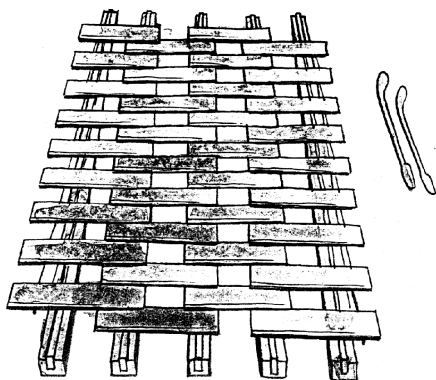
Дзвіночки

Дзвіночки (Glockenspiel (нім.)) мають неголосний звук. Грають на них двома металевими молоточками, ударяючи по металевих пластинках, які розміщені у два ряди; діапазон від

“до” першої октави до “до (мі)” третьої, а звучать на октаву вище написаного.

Ксилофон

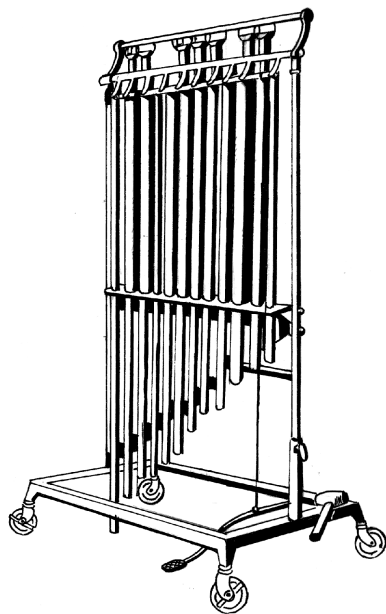
Ксилофон складається з дерев'яних брусочків різного розміру, розміщених у чотири ряди на джгутах із рогажки. Діапазон інструмента в межах трьох октав – від “до” першої октави до “до” четвертої. Звук ксилофона сухий, гострий. Динамічна шкала – від *мецо-піано* до *фортисимо*.

тремоло. Ефектно використовується для відтворення характерних образів, може проводити теми, бути сольним інструментом.

Це віртуозний інструмент. Йому характерна значна рухливість пасажів, звучить *глісандо*.

Тому ксилофон

Дзвони

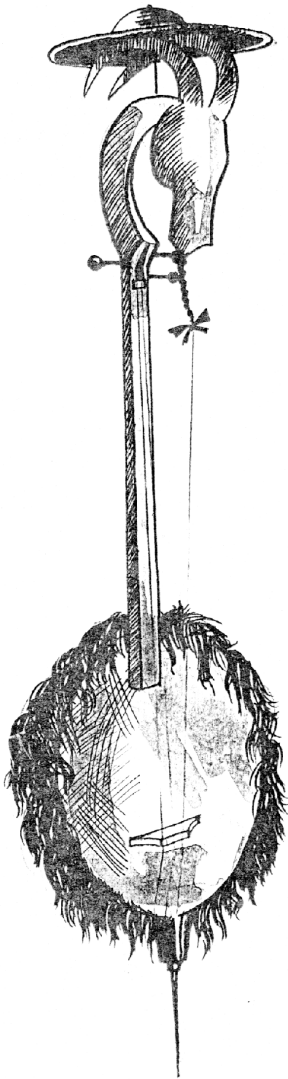
Дзвони – інструмент, що вдало імітує звучання церковних дзвонів, був створений наприкінці XIX ст. й отримав назву *оркестрові дзвони*, або *італійські дзвони*. Це набір сталевих труб, підвішений до рами. Кожна труба настроєна на певний тон. Звук добувають, б'ючи металевим молоточком із гумовою прокладкою по трубках. Динамічна шкала – від *піано* до *фортисимо*.

Басоля

Басоля (*бас*, *басок*) схожа формою на віолончель. Розміри окремих частин довільні. Інструмент може бути і чотириструнним, і триструнним. Стрій квінтовий. Діапазон – від “до” великої октави до “мі” другої октави, звукоряд – хроматичний. Звук добувають щипком або ударом дерев'яної палички по струнах, унаслідок чого утворюється своєрідне звучання [3, 146].

Басоля використовувалася у складі троїстої музики. Тепер цей інструмент переважно замінюють контрабасом.

Козобас

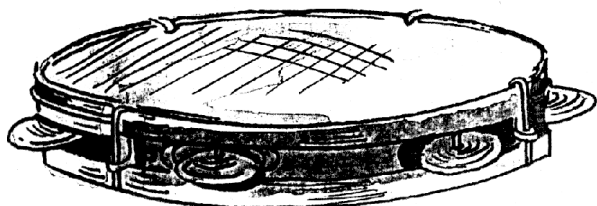

В Україні побутує ще один цікавий інструмент – *бийкоза*, або *козобас*. Він поширений в основному в західних областях. Має довгий гриф, який закінчується вмонтованим знизу барабаном. Через нього до головки з кілками тягнуться три струни. У верхній частині грифа, над головою, прикріплена тарілка. Як правило, верхня частина виготовляється у формі голови кози (звідси і назва – козобас). Настроюється козобас за квартами (“*соль*”, “*ре*”, “*ля*”). Звук добувають за допомогою смичка. Ним також б’ють по тарілці й барабані, підкреслюючи ритм та синкопи.

Козобас використовується найчастіше в троїстій музиці, а в оркестрах народних інструментів – як епізодичний інструмент.

Ударні інструменти без певної висоти звука (шумові).

Бубон

Бубон – це дерев’яний обруч, з одного боку якого натягнуто шкіру, а в прорізах прикріплені металеві брязкальця. Посередині обруча на мотузці нанизано

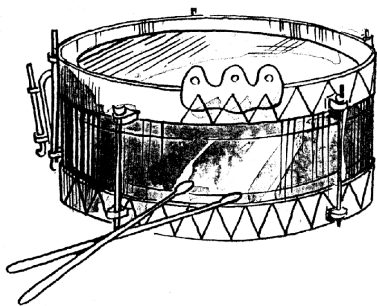
маленькі дзвіночки.

Динамічна шкала – від *піанісимо* до *фортисимо*.

Прийоми гри на бубні багато. Основний – удар долонею або пальцями руки по мембрані (шкірі). Використовується також дерев’яна колотушка. Ефектно звучить трель, яка утворюється від проведення великим пальцем по шкірі. На бубні виконуються різноманітні ритмічні малюнки для ритму музичного твору.

В ансамблях троїстих музик народні виконавці з бубном часто чудово імпровізують. Вони можуть зміщувати акценти, фантазувати з брязкальцями, трелями.

Малий барабан

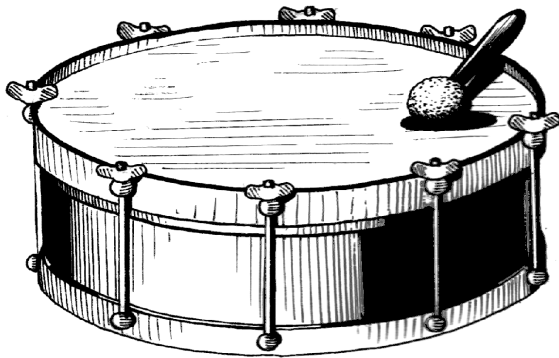
Малий барабан – це плоский циліндр, з обох боків обтягнутий шкірою (тепер пластик), під якою містяться струни. Завдяки їм звук барабана є тріскучим і лунким.

Динамічна шкала – від *піанісимо* до *фортисимо*.

За допомогою двох дерев’яних паличок на цьому інструменті вибивають різноманітні ритмічні малюнки, або педалізують ритмічно-шумову основу прийомом тремоло. Ефектно звучать акценти, сфорцандо, динамічні підйоми (*крещендо*) та спади (*дімінуендо*).

Використовують малий барабан переважно в професійних оркестрах народних інструментів.

Великий барабан

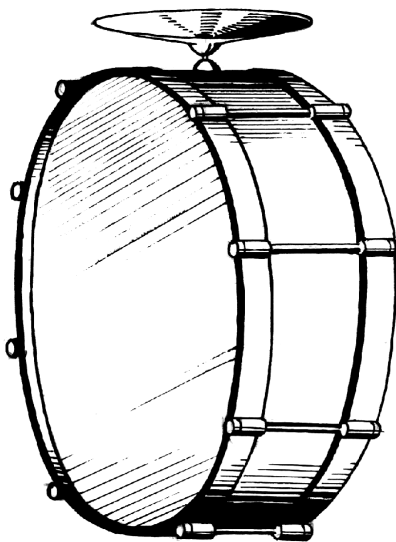
Великий барабан – це малотехнічний інструмент, що за формою подібний до малого барабана, але в кілька разів більший від нього за розмірами. Звук добувають, вдаряючи дерев'яною палицею з м'яким наконечником по шкірі. Ефектно звучать окремі удари, які

підкреслюють акценти і sforцандо.

Динамічна шкала великого барабана – від *піано* до *форте*.

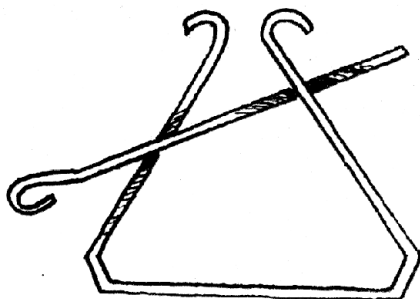
Використовується великий барабан у малих інструментальних складах або троїстих музиках замість контрабаса.

Бухало

Бухало – це різновид барабана, але менший за розмірами. На обручі прикріплена мідна тарілка, по якій б'ють маленькою тарілкою або металевим прутиком. Такий спосіб гри дає змогу виконавцеві вибивати основний ритм колотушкою, а на тарілці створювати різні ритмічні малюнки. Використовуючи цей інструмент у танцювальній музиці, його за допомогою паска одягають на себе, що дає змогу виконавцю з ним пританцювувати.

Трикутник

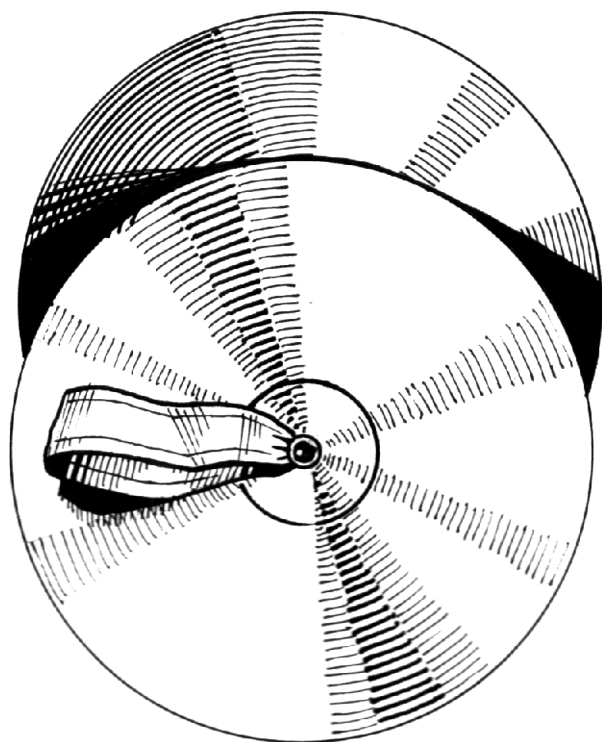

Трикутник – це сталевий прут трикутної форми. Його підвішують на мотузці чи струні із жили. Ніжний, красивий звук добувають за допомогою удару металевою паличкою.

Динамічна шкала – від *піанісимо* до *фортисимо*.

Можна вибивати нескладні ритмічні малюнки. Гарно звучить тремоло, яке на *фортисимо* пронизує звучання всього оркестру.

Тарілки

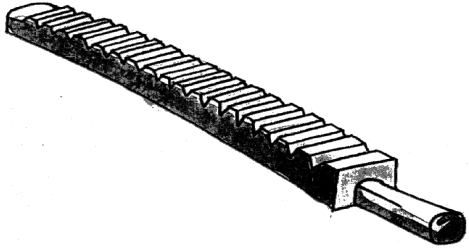
Тарілки відомі нам ще з античного світу і древнього Сходу. Секрет їх виготовлення довгий час був відомий лише туркам. Із XVII ст. тарілки стали популярними і в Європі.

Оркестрові тарілки – великі металеві блюда, зроблені з бронзового сплаву. В центрі їх є невеликі опуклості, де прикріплюються шкіряні ремені. Тарілки бувають різні за розмірами і товщинами. Грають на них стоячи.

Звичайний прийом гри – косий, ковзний удар однієї тарілки об іншу. Є інші способи гри на тарілках: удар по вільно висячій тарілці м'якою паличкою від литавр, удар дерев'яними паличками від малого барабана, тремоло обома видами паличок.

VI. ЕПІЗОДИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

Рубель

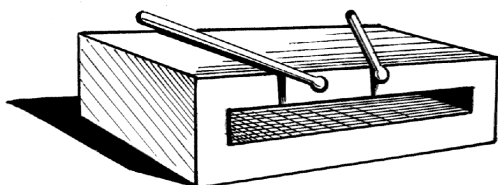
Зовні *рубель* схожий на побутовий. Виготовляється з дерева. Має у своєму корпусі резонатор. Грають на ньому, проводячи дерев'яною паличкою по ребристій поверхні. Цим прийомом можна підкреслювати різні ритмічні малюнки.

Бугай

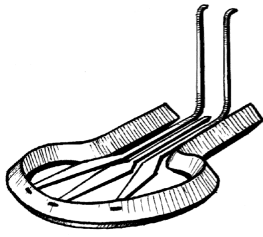
За формою бугай – це невелике барильце, отвір якого затягнутий шкірою. Грають на ньому так: один музикант бере його під руку, а інший – смикає вологими пальцями за волосся, що протягнуте через плече. Внаслідок цього виникає ревучий звук, схожий на звук бугая. Такий інструмент у троїстій музиці може вести басову партію, оскільки на ньому виконують три основні функції ладу (T. S. D). В оркестрі бугай використовується як епізодичний інструмент.

Коробочка

Назва *коробочка* відповідає формі. У корпусі є резонатор, настроєний на певний (умовний) тон. Звучання добувається за допомогою удару палички (двох паличок) по корпусу. Переважно використовується для імітації цокання копит або створення певних тембрових ритмічних малюнків.

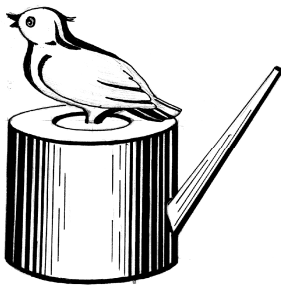
Дримба

Дримба (варган) – інструмент, для якого на сьогодні чітко не визначена приналежність до якоїсь із груп. Кожен з українських дослідників має свою думку. Так, А. Гуменюк відносить дримбу до струнних інструментів. П. Г. Іванов – до духових, Є. Бобровников – до ударно-духових.

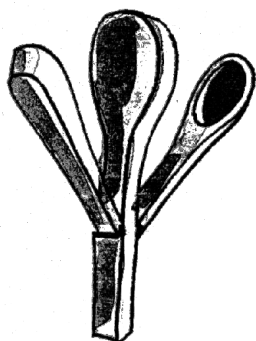
Інструмент схожий за формою до металевої підківки, яка закінчується звуженим довгастим кінцем. Через нього від середини підківки проходить тоненька металева смужка (язичок), яка в кінці вигнута. Звук утворюється від биття пальцем по язичку. Резонатором є порожнина рота. Інструмент має один постійний звук у межах малої або початкових звуків першої октави [3, 49]. На Україні дримба поширена переважно серед вівчарів Закарпаття.

Пташиний спів

Пташиний спів – це інструмент, який усі знають як дитячу іграшку, в середину якої наливається вода. Звук добувають вдуванням повітря через конусоподібну трубку. Завдяки своєрідному тембру імітація пташиного співу надає особливого колориту виконуваному музичному твору.

Тріскалки

Для підсилення шумових ефектів та ритмічних малюнків використовують різноманітні *тріскалки*, *деркач*, *торохкало* (*калатало*), які виготовлені з твердого лункого дерева.

VII. ОРКЕСТРОВА ПАРТИТУРА

Партитура (від іт. *partitura* – поділ, розподіл) – система запису всіх голосів музичного твору, призначеного для виконання ансамблем або оркестром певного складу.

Для оформлення партитури, в основі якої є розташування інструментів за оркестровими групами, не-обхідно дотримуватися послідовності партій. Вони об'єднуються системою аколад. Для оркестру народних інструментів існує така послідовність оркестрових груп: у верхній частині сторінки партитури пишуться партії дерев'яних духових, нижче – кобз, під ними – цимбал, ще нижче – бандур, ударних інструментів. У нижній частині партитури розміщена струнно-смичкова група. Над нею – вокальні партії або партії соло-інструменталістів.

Існує також порядок розміщення інструментів у кожній оркестровій групі: чим вище його звучання, тим вищий рядок партитури. Ансамблі народних інструментів (малі форми або троїсті музики) можна формувати з того інструментарію, що в даний час є перед керівником. Це можуть бути різні варіанти – від двох-трьох музичних інструментів до восьми-дев'яти і більше.

Сопілка

Баян (акордеон)

Бубон

Сопілка

Баян (акордеон)

Скрипка

Бубон

Сопілка

Баян (акордеон)

Скрипка

Бандура

Бубон

Сопілка

Баян(акордеон)

Скрипка

Контрабас(козобас, бугай)

Бубон

Зразок запису партитури оркестру народних інструментів:

Сопілка I
II
Флейта-пікколо
Флейта
Сурми
Кларнети
Труби
Кобзи:
Альт
Тенор
Цимбали
Бандури
Литаври
Трикутник
Бубон
Малий барабан
Великий барабан
Тарілки
Скрипки I
II
Альти
Віолончелі
Контрабаси

Розташування учасників ансамблевих груп малих форм може бути різне. Все залежить від вибраного інструментального складу й виконуваного твору. Розміщення оркестрових груп великого складу оркестрів народних інструментів має кілька варіантів, хоча пошуки формування акустики постійно тривають завдяки наполегливій праці керівників цих колективів. Вдале розташування великою мірою сприяє спілкуванню і взаємозв'язку керівника з усіма оркестрантами, а також забезпечує умови, за яких кожен інструменталіст чує гру своїх товаришів.

Посібник із навчальною метою пропонує партитури для оркестру народних інструментів та різних інструментальних складів ансамблевих груп.

VIII. ОРКЕСТРОВИЙ РЕПЕРТУАР

This musical score consists of ten systems of staves. The first system has a treble clef and a 3/4 time signature. The second system has a treble clef and a 4/4 time signature. The third system has a treble clef and a 4/4 time signature. The fourth system has a treble clef and a 4/4 time signature. The fifth system has a treble clef and a 4/4 time signature. The sixth system has a treble clef and a 4/4 time signature, with a dynamic marking of *mf*. The seventh system has a treble clef and a 4/4 time signature. The eighth system has a treble clef and a 4/4 time signature. The ninth system has a bass clef and a 4/4 time signature. The tenth system has a bass clef and a 4/4 time signature. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamics.

This musical score consists of 12 staves. The first staff is a vocal line in treble clef. The second staff is a vocal line in alto clef. The third and fourth staves are piano accompaniment in treble clef. The fifth staff is piano accompaniment in alto clef. The sixth staff is piano accompaniment in treble clef. The seventh staff is piano accompaniment in treble clef, marked *mp*. The eighth and ninth staves are piano accompaniment in treble clef. The tenth and eleventh staves are piano accompaniment in bass clef. The twelfth staff is piano accompaniment in bass clef. The score is divided into four measures, with time signatures of 3/4 and 4/4. The key signature has one sharp (F#).

This musical score consists of ten staves. The first seven staves are in treble clef, and the last three are in bass clef. The score is divided into four measures. The first measure is in 4/4 time, the second in 3/4, and the third and fourth in 4/4. The notation includes various rhythmic values such as quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests and accidentals. The piece features melodic lines, harmonic accompaniment, and a bass line.

This musical score is written in 4/4 time and consists of ten staves. The notation includes treble and bass clefs, notes, rests, and dynamic markings. The score is organized into systems of staves. The first system contains the first four staves. The second system contains the fifth and sixth staves, with the dynamic marking *mf* appearing below the sixth staff. The third system contains the seventh, eighth, and ninth staves. The final system contains the tenth staff. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The key signature is not explicitly shown but appears to be D major or A minor based on the accidentals used.

This musical score is written in 3/4 time and consists of 12 staves. The first staff contains a melodic line starting with a quarter note G4 with a sharp sign, followed by a half rest and a whole rest. The second staff features a piano accompaniment with a dotted quarter note G4, a dotted quarter note A4 with a sharp sign, and a dotted quarter note B4 with a sharp sign, all marked *pp*. The third and fourth staves show a piano accompaniment with a dotted quarter note G4 and a dotted quarter note A4 with a sharp sign, marked *pp*. The fifth staff contains a piano accompaniment with a dotted quarter note G4, a dotted quarter note A4 with a sharp sign, and a dotted quarter note B4 with a sharp sign, marked *pp*. The sixth staff features a piano accompaniment with a dotted quarter note G4, a dotted quarter note A4 with a sharp sign, and a dotted quarter note B4 with a sharp sign, marked *p*. The seventh and eighth staves show a piano accompaniment with a dotted quarter note G4, a dotted quarter note A4 with a sharp sign, and a dotted quarter note B4 with a sharp sign, marked *pp*. The ninth staff contains a piano accompaniment with a dotted quarter note G4, a dotted quarter note A4 with a sharp sign, and a dotted quarter note B4 with a sharp sign, marked *pp*. The tenth and eleventh staves show a piano accompaniment with a dotted quarter note G4, a dotted quarter note A4 with a sharp sign, and a dotted quarter note B4 with a sharp sign, marked *pp*. The twelfth staff contains a piano accompaniment with a dotted quarter note G4, a dotted quarter note A4 with a sharp sign, and a dotted quarter note B4 with a sharp sign, marked *pp*.

This musical score is arranged in a system of ten staves. The top staff is a treble clef staff with a whole rest in each of the three measures. The second staff is a treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It contains a sequence of chords and a melodic line: a half note chord (F#, C#), a quarter note chord (F#, C#), a quarter note chord (F#, C#), a quarter note chord (F#, C#), a quarter note chord (F#, C#), and a quarter note chord (F#, C#). The third staff is a treble clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#). The fourth staff is a treble clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#). The fifth staff is a treble clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#). The sixth staff is a treble clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#). The seventh staff is a treble clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#). The eighth staff is a treble clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#). The ninth staff is a bass clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#). The tenth staff is a bass clef staff with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a half note chord (F#, C#) and a quarter note chord (F#, C#).

This musical score is written in 4/4 time and consists of ten systems of staves. The key signature is one sharp (F#). The notation includes:

- Staff 1:** Treble clef, starting with a whole rest, followed by a melodic line with a slur over the first four measures.
- Staff 2:** Treble clef, containing block chords in the first two measures and a melodic line in the last two measures.
- Staff 3:** Treble clef, featuring a melodic line with a slur over the last two measures.
- Staff 4:** Treble clef, featuring a melodic line with a slur over the last two measures.
- Staff 5:** Treble clef, containing a complex melodic line with many notes and slurs.
- Staff 6:** Treble clef, containing block chords.
- Staff 7:** Treble clef, featuring a fast, rhythmic melodic line with many notes.
- Staff 8:** Treble clef, featuring a melodic line with a slur over the first four measures.
- Staff 9:** Treble clef, featuring a melodic line with a slur over the last two measures.
- Staff 10:** Bass clef, featuring a melodic line with a slur over the last two measures.
- Staff 11:** Bass clef, featuring a melodic line with a slur over the last two measures.
- Staff 12:** Bass clef, featuring a melodic line with a slur over the last two measures.
- Staff 13:** Bass clef, featuring a melodic line with a slur over the last two measures.

3

Musical score for a piano piece, measures 3-5. The score is in 4/4 time and consists of 11 staves. It features a variety of textures including arpeggiated chords, sustained notes, and melodic lines. Dynamics include forte (*f*) and fortissimo (*ff*). An *8va* marking indicates an octave transposition in several places.

This page of musical notation consists of ten systems of staves. The first system has two staves, both in treble clef. The second system also has two staves in treble clef. The third system has two staves in treble clef. The fourth system has two staves in treble clef. The fifth system has two staves in treble clef. The sixth system has two staves in treble clef. The seventh system has three staves: the top two are in treble clef and the bottom one is in bass clef. The eighth system has two staves in bass clef. The ninth system has two staves in bass clef. The tenth system has two staves in bass clef. The time signature changes from 3/4 to 4/4 in the second measure of each system. The notation includes various note values, rests, and ornaments.

Musical score for a piano piece, page 4. The score consists of 12 staves. The first staff is a single treble clef. The second through sixth staves are grouped together with a brace on the left, indicating they are part of the right hand. The seventh through tenth staves are grouped together with a brace on the left, indicating they are part of the left hand. The eleventh and twelfth staves are single bass clefs. The music is in 3/4 time and features various dynamics including piano (*p*) and accents (>).

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

This musical score is arranged in a system of ten staves. The top staff is a vocal line in treble clef, featuring a melodic line with a long note in the second measure and a phrase in the third. The second staff is a piano accompaniment in treble clef, consisting of chords. The third and fourth staves are piano accompaniment in treble clef, showing a melodic line with a long note in the second measure. The fifth staff is a piano accompaniment in treble clef, featuring a melodic line with a long note in the second measure. The sixth and seventh staves are piano accompaniment in treble clef, featuring a melodic line with a long note in the second measure. The eighth staff is a piano accompaniment in treble clef, featuring a melodic line with a long note in the second measure. The ninth and tenth staves are piano accompaniment in bass clef, featuring a melodic line with a long note in the second measure.

This musical score is arranged in a system of ten staves. The top staff is a treble clef with a *8va* marking. The second staff is a treble clef with a *8va* marking. The third and fourth staves are treble clefs. The fifth staff is a treble clef with a *8va* marking. The sixth staff is a treble clef with a *8va* marking. The seventh staff is a treble clef with a *8va* marking. The eighth staff is a bass clef. The ninth and tenth staves are bass clefs. The score is divided into three measures with time signatures of 3/4, 3/4, and 4/4. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The *8va* markings indicate that the notes in the second, fifth, sixth, and seventh staves are to be played an octave higher than written.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

dim.

rall.

The musical score is written in 4/4 time and consists of 11 staves. The first staff is a treble clef with a whole note. The second staff is a treble clef with a whole note chord, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The third staff is a treble clef with a whole note, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The fourth staff is a treble clef with a whole note, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The fifth staff is a treble clef with a whole note chord, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The sixth staff is a treble clef with a whole note chord, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The seventh staff is a treble clef with a melodic line, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The eighth staff is a treble clef with a whole note, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The ninth staff is a treble clef with a whole note, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The tenth staff is a bass clef with a whole note, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. The eleventh staff is a bass clef with a whole note, marked *p* in the first measure and *pp* in the second. A *rall.* marking is placed above the melodic line in the seventh staff. The score concludes with a double bar line.

ЩЕДРИК

♩ = 150

Обр. М. Леонтовича
Транскрипція В. Кучерука

Флейта

Баян

Бандура

Дзвоники
Коробочка

Дзвіночки

Сопрано
Альт

Тенор
Бас

Скрипка - 1

Скрипка - 2

Альт

Контрабас

The image shows a page of musical notation, page 50. It features 11 staves. The first four staves contain musical notation. The first staff begins with a dynamic marking of *mf* and contains a melodic phrase. The second staff has a dynamic marking of *f* and contains a melodic phrase. The third staff has a dynamic marking of *f* and contains a melodic phrase. The fourth staff contains a rhythmic pattern of quarter notes. The fifth staff has a dynamic marking of *mf* and contains a melodic phrase. The remaining six staves are empty.

1

mp

p

mp

Pizz.

mp

p

2

mf

mf

mf

mf

mf

mf

mf

mf

mf

arco

3

The musical score consists of two systems, each with four staves. The first system (measures 3-4) includes a piano (p) part and a forte (f) part. The piano part has a melodic line with slurs and a bass line with triplets. The forte part has a melodic line with slurs and a bass line with triplets. The second system (measures 5-6) also includes a piano (p) part and a forte (f) part. The piano part has a melodic line with slurs and a bass line with triplets. The forte part has a melodic line with slurs and a bass line with triplets. The score is in 3/4 time and B-flat major.

f

pp

mf

p

p *cresc.*

dim.

dim.

p

dim.

p

dim.

dim.

p

dim.

4

Musical staff 1: Treble clef, B-flat major key signature. Measure 1: whole rest. Measure 2: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: whole rest. Measure 4: whole rest. Dynamics: *f*.

Musical staff 2: Treble clef, B-flat major key signature. Measure 1: quarter note G3. Measure 2: quarter note F3. Measure 3: quarter note E3. Measure 4: quarter note D3.

Musical staff 3: Treble clef, B-flat major key signature. Measure 1: whole rest. Measure 2: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Measure 3: whole rest. Measure 4: whole rest. Dynamics: *f*.

Musical staff 4: Bass clef, B-flat major key signature. Measure 1: whole rest. Measure 2: whole rest. Measure 3: whole rest. Measure 4: whole rest.

Musical staff 5: Treble clef, B-flat major key signature. Measure 1: whole rest. Measure 2: whole rest. Measure 3: whole rest. Measure 4: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Dynamics: *mf*.

Musical staff 6: Treble clef, B-flat major key signature. Measure 1: whole rest. Measure 2: whole rest. Measure 3: whole rest. Measure 4: whole rest.

Musical staff 7: Treble clef, B-flat major key signature. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Dynamics: *f*. pizz.

Musical staff 8: Treble clef, B-flat major key signature. Measure 1: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Dynamics: *f*. pizz.

Musical staff 9: Bass clef, B-flat major key signature. Measure 1: quarter note G3. Measure 2: quarter note F3. Measure 3: quarter note E3. Measure 4: quarter note D3.

Musical staff 10: Bass clef, B-flat major key signature. Measure 1: quarter note G3. Measure 2: quarter note F3. Measure 3: quarter note E3. Measure 4: quarter note D3.

5

Musical score for measures 5-8. The score is written in a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. The notation includes:

- Staff 1: Right hand piano, containing whole rests for all four measures.
- Staff 2: Right hand guitar, containing four dotted quarter notes, each with a downward-pointing stem.
- Staff 3: Left hand piano, containing whole rests for all four measures.
- Staff 4: Left hand guitar, containing four quarter notes, each with a downward-pointing stem.
- Staff 5: Right hand piano, containing whole rests for all four measures.
- Staff 6: Right hand guitar, containing whole rests for all four measures.
- Staff 7: Left hand piano, containing whole rests for all four measures.
- Staff 8: Left hand guitar, containing whole rests for all four measures.
- Staff 9: Solo line (marked *Uno Solo*), containing four measures of eighth-note pairs beamed together, each pair starting with an accent. The dynamic marking *mf* is placed below the first measure.
- Staff 10: Right hand piano, containing whole rests for all four measures.
- Staff 11: Right hand guitar, containing whole rests for all four measures.
- Staff 12: Left hand piano, containing whole rests for all four measures.
- Staff 13: Left hand guitar, containing four quarter notes with downward-pointing stems.

6 Говорячи *tr* *tr* *tr* *tr*

mp

Bci

tr *tr* *tr* *tr*

pp

tr *tr* *tr* *tr*

tr *tr* *tr* *tr*

7

Musical score for measures 7-10. The score consists of 10 staves. The first four staves (1-4) contain whole rests. The fifth staff (5) has a melodic line starting with a fermata, marked *mf*. The sixth and seventh staves (6-7) are empty. The eighth staff (8) has a melodic line starting with a fermata, marked *mf*. The ninth and tenth staves (9-10) have accompaniment in 3/8 time, marked *mf*.

mf *cresc.*

mp *cresc.*

mf *cresc.*

mf

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

8

f

mf

f

f

f

f

f

f

f

f

f

f

Щед - рик щед-рик, щед - рі - воч-ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч-ка.

Щед - рик щед-рик, щед - рі - воч-ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч-ка.

Щед - рик щед-рик, щед - рі - воч-ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч-ка.

9

f

f

f

f

ppp!

f

f

f

f

Musical score for a piano piece, featuring multiple staves with various musical notations including dynamics (cresc., ff, f, dim.), articulation (accents), and performance instructions like "10 8va".

The score is organized into two main systems. The first system consists of five staves. The top staff has a *cresc.* marking, followed by a *ff* dynamic and a *f* dynamic. A performance instruction "10 8va" is placed above the staff. The second staff has a *dim.* marking. The third staff has a *cresc.* marking and a *ff* dynamic. The fourth staff has a *cresc.* marking and a *ff* dynamic. The fifth staff is empty.

The second system consists of four staves. The top staff has a *cresc.* marking and a *ff* dynamic. The second staff has a *cresc.* marking and a *ff* dynamic. The third staff has a *cresc.* marking and a *ff* dynamic. The fourth staff has a *cresc.* marking and a *ff* dynamic.

This musical score consists of eight staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The middle four staves are currently empty. The music is in a key with two flats (B-flat and E-flat) and a 3/8 time signature. The first staff has rests. The second staff contains a melodic line starting with a half note, followed by eighth notes, and ending with a half note marked *mf*. The third staff has rests, followed by a melodic line starting with a half note marked *mf*, then eighth notes, and ending with a half note. The fourth staff has rests, followed by a half note marked *p*. The fifth and sixth staves are empty. The seventh staff has rests, followed by a half note marked *mf*, then eighth notes, and ending with a half note marked *p*. The eighth staff has rests, followed by a half note marked *mf*, then eighth notes, and ending with a half note marked *p*. The bottom two staves have rests, followed by a half note marked *mf*, then eighth notes, and ending with a half note marked *p*.

The image shows a musical score for a piece in B-flat major. The score is arranged in seven staves. The first staff contains the main melody, starting with a *mp* dynamic and a *rit.* marking. The second through seventh staves provide accompaniment. The second staff has a melodic line that begins in the third measure. The third staff has a melodic line that begins in the fourth measure. The fourth staff has a melodic line that begins in the fifth measure. The fifth staff has a melodic line that begins in the sixth measure. The sixth staff has a melodic line that begins in the seventh measure. The seventh staff has a melodic line that begins in the eighth measure. The score concludes with a *Pizz.* marking in the final measure of the seventh staff.

ВІДВІДИНИ

♩ = 120

Муз. М. Безушкевича
Сл. С. Олексеюк
Інструментовка В. Кучерука

Флейта

Баян - 1

Баян - 2

Кобза-тенор

Бандура

Цимбали

Соловокал

Скрипка - 1

Скрипка - 2

Альт

Віолончель

Контрабас

This musical score consists of several systems of staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and two additional staves. The second system features a grand staff and two more staves. The third system is a grand staff. The fourth system includes a grand staff and two additional staves. The fifth system is a grand staff. The sixth system features a grand staff and two additional staves. The seventh system includes a grand staff and two additional staves. The eighth system features a grand staff and two additional staves. The score contains various musical notations, including chords, arpeggios, and melodic lines. Dynamics such as *mp* (mezzo-piano) and *p* (piano) are indicated throughout. Articulation marks, including accents and fermatas, are used to emphasize specific notes or phrases.

The musical score consists of several systems. The first system features a vocal line with a melodic phrase starting in the third measure, marked *mp*. The piano accompaniment includes a bass line with a steady eighth-note pattern and a treble line with chords. The second system contains the vocal line with lyrics: "Ї - дуть з Ук - ра - ї - ни ма - ти із донь - ко - ю, бо не - ма їх ду - шам". The piano accompaniment continues with similar patterns. The third system shows the vocal line with a melodic phrase and the piano accompaniment with chords and bass notes.

Lyrics:
 Ї - дуть з Ук - ра - ї - ни ма - ти із донь - ко - ю, бо не - ма їх ду - шам

Musical score for a vocal and piano piece. The score consists of two systems of staves. The first system includes a vocal line with lyrics and piano accompaniment. The second system continues the piano accompaniment with a *p* (piano) dynamic marking.

The lyrics are:

щас-тя і спо-ко - ю, - наУ-ра - лі даль - нім ось вже трид - цять літ

2

на сво-ю мо - гилу жде їх бать - ко й дід. Спить начужи-ні він

mf

mf

mf

mf

mf

mp

mp

mp

mp

mp

mp

зов - сім о - ди - но - кий, і ні - хто не збу - дить віч-ний сон гли - бо - кий,

до - ле - тіть не мо - же й ві - тер з Укра - ї - ни, де ще па - м'я - та - ють,

mf *cresc.*
mf *f*
f
cresc. *f* *mf*
 люб - лять йо - го й ни - ні.
cresc.
cresc.
cresc.
cresc._
cresc._

Тож везуть в дару - нок, змуче-ні жур-бо - ю, пиш-ні жи-ві кві - ти,

mp

mp

mp

mp

mp

The musical score is arranged in seven systems. The first system contains five staves. The second system contains six staves, with the fifth staff being a vocal line with the following lyrics:

пля-шечку з водо - ю. Руш-ни-чок, в хус-тин - ці гру-доч - ку зем-лі,

The third system contains six staves. The score includes various musical notations such as rests, notes, and chords. Dynamics are marked as *p* (piano) and *cresc.* (crescendo).

сво-ю віч-ну ту - гу, бо-лі і жа-лі. Над гор-боч-ком бід - ні

вми-лѣя сльо - зо - ю, дум - ко - ю і сер - цем бу - лив ним о - бо - є.

Хай хоч ще хви - ли - ну в вічно - му - жит - ті бу - де він щас - ли - вий

5

f

mf *cresc.*

cresc.

f

f

Музыкальный фрагмент, состоящий из пяти систем нот. Первая система — вокальная линия, начинающаяся с паузы, за которой следует триолированный взрыв с динамикой *f*. Вторая система — фортепиано, включающая вокальную линию с динамикой *mf* и *cresc.*, а также триолированную басовую линию с динамикой *f*. Третья система — фортепиано, включающая вокальную линию с динамикой *f* и триолированную басовую линию с динамикой *f*. Четвертая и пятая системы — фортепиано, включающие вокальную линию с динамикой *f* и триолированную басовую линию с динамикой *f*.

не на са - мо - ті.

5

f

f

f

f

f

Музыкальный фрагмент, состоящий из пяти систем нот. Первая система — вокальная линия, начинающаяся с паузы, за которой следует триолированный взрыв с динамикой *f*. Вторая система — фортепиано, включающая вокальную линию с динамикой *f* и триолированную басовую линию с динамикой *f*. Третья система — фортепиано, включающая вокальную линию с динамикой *f* и триолированную басовую линию с динамикой *f*. Четвертая и пятая системы — фортепиано, включающие вокальную линию с динамикой *f* и триолированную басовую линию с динамикой *f*.

This musical score consists of two systems of staves. The first system includes a single treble clef staff at the top, followed by a grand staff (treble and bass clefs) containing three staves. The second system also features a grand staff with three staves. The notation includes various rhythmic patterns, slurs, and triplets. The key signature changes from one sharp (F#) to one flat (Bb) across the systems. The bottom two staves of the second system feature prominent triplet figures in both the treble and bass clefs.

This musical score is arranged for guitar and piano. It consists of several systems of staves. The top system features a single treble clef staff with a melodic line. The second system contains three treble clef staves: the top staff continues the melody, the middle staff features a complex rhythmic accompaniment with numerous triplets, and the bottom staff provides a bass line. The third system includes a treble clef staff with chords and a bass clef staff with a bass line. The fourth system shows a treble clef staff with chords and a bass clef staff with a bass line. The fifth system is a single treble clef staff with a whole rest. The sixth system contains four staves: two treble clef staves with melodic lines, a bass clef staff with a bass line, and another bass clef staff with a bass line. The score is written in a key with one sharp (F#) and a 3/4 time signature.

mf *dim.* *mp*
pp
pp *mp*
p
p
p
p
p

Ї - дуть з Ук - ра - ї - ни ма - ти із донь - ко - ю,

mp
mp
 бо не-ма іх ду-шам щас-тя і спо-ко-ю, - на У-ра-лі даль-нім ось вже
cresc.
cresc.

трид - цять літ, на сво - ю мо - ги - лу жде їх бать - ко й дід.

Спить начужи-ні він зов-сім о-ди-но-кий, і ніхтоне збу-дить

Musical score for page 7, featuring vocal lines and piano accompaniment. The score includes a vocal line with lyrics in Ukrainian, and piano accompaniment for the right and left hands. Dynamics include forte (f) and piano (p).

віч-ний сон гли-бо - кий. До-ле-тїть не мо-же й ві-тер з Ук-ра-ї-ни,

де-ще па-м'я-та-ють люб-лять йо-го й ни-ні.

mf *dim.*

mf *dim.*

dim.

f

mf *dim.*

f *dim.*

f *dim.*

f *dim.*

f *dim.*

p

p

p

p

p

p

p

p

p

p

8va

УГОРСЬКИЙ ТАНОК

♩ = 120

Муз. Лео Вайнера
Інстр. М.П. Сточанської

Сопілка

Кларнет - 1
in B

Кларнет - 2
in B

Бандура - 1

Бандура - 2

Цимбали

Скрипка - 1

Скрипка - 2

Альт

Віолончель

Контрабас

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of five staves: a grand staff (treble and bass clefs) and three individual treble clef staves. The second system consists of seven staves: a grand staff and five individual bass clef staves. The key signature is one sharp (F#). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and repeat signs. The grand staff in the first system shows a piano accompaniment with chords in the right hand and a bass line in the left hand. The individual staves in the first system feature melodic lines with slurs and repeat signs. The grand staff in the second system shows a piano accompaniment with chords in the right hand and a bass line in the left hand. The individual staves in the second system feature melodic lines with slurs and repeat signs.

The image displays a musical score for piano, organized into two main systems. The upper system consists of four staves, each with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). All four staves in this system are currently empty, with only a short horizontal line indicating a rest for each measure. The lower system contains the piano accompaniment, starting with a bass clef staff. This system includes a grand staff (treble and bass clefs) and several individual staves. The piano part begins with a dynamic marking of *p* (piano). The notation includes various rhythmic patterns, such as eighth and sixteenth notes, and rests, across the four measures shown.

The musical score consists of two systems of staves. The first system includes a piano part with three treble clef staves and two bass clef staves, and a string section with five staves (two violins, two violas, and a cello/bass). The piano part features a melodic line in the upper treble staff and accompaniment in the lower staves. The string section provides harmonic support with chords and moving lines. Dynamics are marked as *ff* (fortissimo) and *dim.* (diminuendo). The second system continues the musical material, with similar dynamics and a more active bass line in the piano part.

The image displays a musical score for piano and strings, consisting of two systems of staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and two additional treble clef staves. The second system includes a grand staff and three additional treble clef staves. The music is written in a key signature of two sharps (F# and C#) and a 4/4 time signature. The dynamic marking *mp* (mezzo-piano) is present throughout the score. The piano part features a melodic line in the right hand and a supporting line in the left hand. The string parts are mostly silent, indicated by rests.

Musical score for a piano piece, page 4. The score is in G major and 3/4 time. It features a piano introduction with a forte (*f*) dynamic. The score is divided into two systems of staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass line. The second system includes a grand staff and a separate bass line. The music consists of chords and melodic lines, with some passages marked with accents and slurs.

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of five staves: a grand staff (treble and bass clefs) and three individual staves. The second system also consists of five staves: a grand staff and three individual staves. The music is written in a key signature of two sharps (F# and C#). The first system features a melodic line in the upper staves and a rhythmic accompaniment in the lower staves. The second system continues the melodic and rhythmic themes, with some staves showing rests in the first two measures.

The musical score on page 5 is divided into two main sections. The upper section consists of five staves, all of which are currently empty, indicating a section of rest or a placeholder for other instruments. The lower section begins with a piano introduction, marked with a *p* dynamic. This introduction is written for the right hand (treble clef) and the left hand (bass clef). The right hand part features a melodic line with slurs and a final cadence in the fourth measure. The left hand part provides a rhythmic accompaniment with eighth notes. The piano introduction concludes with a final chord in the right hand and a whole note in the left hand.

The image shows a musical score for a piano piece, page 103. The score is organized into five systems of staves. The first system consists of three staves, all of which contain whole rests. The second system consists of two staves, also containing whole rests. The third system is a grand staff (treble and bass clefs) with whole rests. The fourth system is a single bass staff with whole rests. The fifth system contains six staves with active musical notation. The top staff is a treble clef with a melodic line of eighth notes. The second staff is a treble clef with a line of eighth notes. The third staff is a bass clef with a line of eighth notes. The fourth staff is a bass clef with a line of eighth notes. The fifth staff is a bass clef with a line of eighth notes. The sixth staff is a bass clef with whole rests. The key signature is two sharps (F# and C#).

This musical score consists of nine staves. The first staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It features a melody with eighth and sixteenth notes, including slurs and accents. The second and third staves are piano accompaniment in treble clef, with a key signature of one sharp and a 4/4 time signature. The fourth staff is piano accompaniment in treble clef, with a key signature of one sharp and a 4/4 time signature. The fifth and sixth staves are piano accompaniment in bass clef, with a key signature of one sharp and a 4/4 time signature. The seventh, eighth, and ninth staves are piano accompaniment in bass clef, with a key signature of one sharp and a 4/4 time signature. The score includes dynamic markings such as *f* (forte) and *mf* (mezzo-forte) throughout. The music is written in a style typical of a piano and voice arrangement.

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of five staves: a grand staff (treble and bass clefs) and three individual staves. The grand staff begins with a piano (*p*) dynamic. The first two staves of the system are marked with fortissimo (*ff*) dynamics. The second system consists of six staves: a grand staff and four individual staves. The grand staff begins with a piano (*p*) dynamic and includes a crescendo (*cresc.*) marking. The first two staves of the second system are marked with fortissimo (*f*) dynamics. The third and fourth staves of the second system also feature a crescendo (*cresc.*) and fortissimo (*f*) dynamic. The fifth and sixth staves of the second system are marked with fortissimo (*f*) dynamics.

This musical score page, numbered 107, features a piano accompaniment and a string quartet. The piano part is written in a grand staff with treble and bass clefs, while the string quartet consists of four staves: two violins (treble clef), a viola (alto clef), and two cellos (bass clef). The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The score is organized into two systems of four measures each. The piano accompaniment includes a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand, with various rhythmic patterns and articulations. The string quartet provides harmonic support with sustained notes and rhythmic patterns.

This musical score consists of 11 staves. The first three staves (treble clef) represent the piano part, with the first staff being the right hand and the second and third being the left hand. The next two staves (treble and bass clef) represent the string section. The final six staves (treble and bass clef) represent a second piano part, with the first two staves being the right hand and the last four staves being the left hand. The music is in a key with one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The score is divided into four measures. The first measure contains rests for the piano and strings. The second measure features a melodic line in the piano right hand and a rhythmic accompaniment in the piano left hand and strings. The third and fourth measures continue the melodic and rhythmic development, with the piano right hand playing a descending line and the piano left hand and strings providing harmonic support.

This musical score page, numbered 109, features a complex arrangement of instruments. At the top, there are two staves for woodwinds, both in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The first staff contains a melodic line with eighth-note patterns and rests, while the second staff provides a similar accompaniment. Below these are two staves for strings, also in treble clef, with a key signature of one sharp. The first string staff shows a melodic line with eighth notes and rests, while the second string staff provides a harmonic accompaniment. The middle section of the page consists of two staves for piano, with the upper staff in treble clef and the lower staff in bass clef. The piano part features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand, both with eighth-note patterns and rests. The bottom section of the page contains two staves for strings, with the upper staff in treble clef and the lower staff in bass clef. The upper string staff has a melodic line with eighth notes and rests, while the lower string staff provides a harmonic accompaniment. The entire score is written in a clear, professional notation style.

The image shows a page of musical notation, page 111. It features 11 staves of music. The first three staves are for piano accompaniment, with the top staff in treble clef and the bottom two in bass clef. The fourth staff is for voice, in treble clef. The fifth staff is for piano accompaniment, in treble clef. The sixth staff is for piano accompaniment, in bass clef. The seventh staff is for piano accompaniment, in bass clef. The eighth staff is for piano accompaniment, in bass clef. The ninth staff is for piano accompaniment, in bass clef. The tenth staff is for piano accompaniment, in bass clef. The eleventh staff is for piano accompaniment, in bass clef. The music is in 3/4 time and the key signature has two sharps (F# and C#). The first three staves are mostly rests. The fourth staff has a melodic line starting with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifth staff has a melodic line starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, and C5. The sixth staff has a bass line starting with a quarter note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4. The seventh staff has a bass line starting with a quarter note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4. The eighth staff has a bass line starting with a quarter note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4. The ninth staff has a bass line starting with a quarter note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4. The tenth staff has a bass line starting with a quarter note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4. The eleventh staff has a bass line starting with a quarter note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4.

The musical score on page 10 is divided into two systems. Each system contains a vocal line and three piano accompaniment staves. The vocal line is written in a treble clef. The piano accompaniment consists of three staves: a treble clef staff, a grand staff (treble and bass clefs), and a bass clef staff. The music is in 3/4 time and has a key signature of one sharp (F#). The vocal line features a melodic line with eighth and quarter notes. The piano accompaniment includes chords and moving lines in both hands.

This musical score is written in D major and consists of two systems of staves. The first system includes a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The piano part features a bass line in the left hand and a right hand with chords and moving lines. The second system continues the vocal and piano parts, with the piano right hand showing a melodic line that concludes with a sharp sign. The score is presented in a clean, black-and-white format.

This page of a musical score, numbered 114, features a complex arrangement of instruments. The score is organized into three systems, each with a grand staff (treble and bass clefs) and a separate staff for strings. The first system includes a piano part with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#), and a string part with a bass clef. The second system continues the piano part with a treble clef and a key signature of one sharp (F#), and the string part with a bass clef. The third system features a piano part with a treble clef and a key signature of one sharp (F#), and a string part with a bass clef. The piano part consists of melodic lines with various intervals and accidentals, while the string part provides harmonic support with chords and moving lines. The score is written in a clear, professional style with standard musical notation.

This musical score is written for a piece in D major, consisting of 16 measures. The score is divided into two systems of eight measures each. The first system includes a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The vocal line begins with a whole rest in the first measure, followed by a melodic line in the second measure. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and quarter notes in the left hand. The second system continues the vocal and piano parts, with the vocal line featuring a melodic line and the piano accompaniment providing harmonic support. The score concludes with a final cadence in the 16th measure.

The musical score on page 11 consists of several systems of staves. The first system includes a vocal line in treble clef and two piano accompaniment staves in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The second system features a piano accompaniment staff in treble clef and a piano accompaniment staff in bass clef. The third system contains a piano accompaniment staff in treble clef and a piano accompaniment staff in bass clef. The fourth system includes a piano accompaniment staff in treble clef, a piano accompaniment staff in bass clef, and a piano accompaniment staff in bass clef. The fifth system features a vocal line in treble clef, a piano accompaniment staff in treble clef, a piano accompaniment staff in bass clef, and a piano accompaniment staff in bass clef. The sixth system includes a piano accompaniment staff in treble clef, a piano accompaniment staff in bass clef, and a piano accompaniment staff in bass clef. The seventh system features a piano accompaniment staff in treble clef, a piano accompaniment staff in bass clef, and a piano accompaniment staff in bass clef. The eighth system includes a piano accompaniment staff in treble clef, a piano accompaniment staff in bass clef, and a piano accompaniment staff in bass clef. The score is written in a key signature of one sharp (F#) and includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and bar lines.

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of three staves: a vocal line in treble clef and two piano accompaniment staves in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The vocal line begins with a rest in the first three measures, followed by a melodic phrase in the fourth measure. The piano accompaniment in the first system consists of rests in the first three measures and a chordal accompaniment in the fourth measure. The second system consists of seven staves. The first two staves are vocal lines in treble clef, with the second staff providing a more detailed melodic line. The piano accompaniment is spread across the remaining five staves, including a bass line in bass clef. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes and chords, with some melodic movement in the upper voices. The score concludes with a final melodic phrase in the vocal line and a chordal accompaniment in the piano staves.

This page of a musical score, numbered 12, contains several systems of staves. The first system consists of three treble clef staves. The second system consists of two grand staves (treble and bass clefs). The third system consists of two bass clef staves. The fourth system consists of three staves: two treble clef staves and one bass clef staff. The music is written in a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The notation includes various note values, rests, and accidentals.

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of five staves: a vocal line (treble clef), a piano accompaniment (treble clef), a piano accompaniment (treble clef), a piano accompaniment (bass clef), and a piano accompaniment (bass clef). The second system consists of six staves: a vocal line (treble clef), a piano accompaniment (treble clef), a piano accompaniment (bass clef), a piano accompaniment (bass clef), a piano accompaniment (bass clef), and a piano accompaniment (bass clef). The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings. A dynamic marking of *p* (piano) is present at the beginning of the first system. The piano accompaniment features complex chordal textures and arpeggiated patterns.

This musical score page, numbered 121, features a piano accompaniment and a vocal line. The piano part is written in treble and bass clefs, with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The vocal line is in treble clef. The score is organized into four systems. The first system contains three staves: a vocal line with a dynamic marking of *p* and a fermata over the first measure, and two piano staves. The second system contains three staves: a piano staff with a complex chordal texture, a grand staff (treble and bass clefs) with a bass line, and a vocal staff. The third system contains three staves: a vocal staff with a fermata, a piano staff with a rhythmic pattern, and a grand staff. The fourth system contains three staves: a vocal staff with a fermata, a piano staff with a rhythmic pattern, and a grand staff. The score concludes with a double bar line and repeat signs.

ПЛИВЕ МОЯ ДУША

Муз. М. Жербіна
Сл. П. Шеллі
Інструментовка В. Кучерука

The musical score is arranged in a system with ten staves. The instruments and their parts are as follows:

- Флейта** (Flute): Treble clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Баян** (Balalaika): Treble clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Кобза-альт** (Kobza-alto): Treble clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Кобза-тенор** (Kobza-tenor): Treble clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Бандура** (Bandura): Treble clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Цимбали** (Cymbals): Bass clef, 2/4 time. Remains silent throughout the piece.
- Вокал** (Vocal): Treble clef, 2/4 time. Remains silent throughout the piece.
- Скрипка - 1** (Violin 1): Treble clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Скрипка - 2** (Violin 2): Treble clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Альт** (Viola): Bass clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Віолончель** (Cello): Bass clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.
- Контрабас** (Double Bass): Bass clef, 2/4 time. Starts with a whole rest, then plays a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4.

The score is in the key of D major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked *p* (piano). The piece consists of four measures. The first measure is a whole rest for all instruments. The second measure begins the melody with a half note G4. The third and fourth measures continue the melody with quarter and half notes.

Музична партитура у стилі класичної музики. Складові частини:

- Голос (Vocal line) з текстом: в ніч за - ча - ро - ва - ну тво - їм ча - рів - ним спі - вом
- Піанно (Piano accompaniment) з басовою та теноровою лініями.

Ключ: G (одна дієза). Темп: не вказано.

2

в ту-ман - ну да - ле - чінь під ше - лест ко - ми -

The image shows a musical score for a song in G major. The score is written for voice and piano. The key signature has one sharp (F#). The time signature is not explicitly shown but appears to be 4/4 based on the note values. The score consists of several systems of staves. The vocal line is written in a soprano clef. The piano accompaniment includes a right hand with chords and a left hand with a bass line. The lyrics are: "ша на пов - - них па - ру -".

ша на пов - - них па - ру -

сах ле - тить во - на щас -

ли - ва. Мов чо - вен зо - ло - тий в ту - ман - ну -

3

Музыкальный фрагмент, включающий вокальную партию и несколько инструментальных партий. Музыка написана в тональности D-мажор (два диэза) и ритме 3/4. Динамика в основном forte (ff). В конце фрагмента присутствует пометка *Piu mosso*. Музыкальные фразы заключены в скобки, некоторые содержат шестые (6) и тройные (3) ноты.

да - ле - чинь ле - тить.

This musical score is for guitar, featuring a complex arrangement of staves. The top staff begins with a trill (*tr*) and is followed by two sixteenth-note runs, each marked with a '6' and a slur. The second staff shows a series of chords and arpeggios. The third and fourth staves contain triplets in both the treble and bass clefs. The fifth staff continues with more triplet patterns in the bass clef. The sixth staff is a blank treble clef staff. The seventh and eighth staves feature a series of triplets in the treble clef, with a slur over the final two notes of the first triplet. The ninth and tenth staves show a bass line with quarter notes and eighth notes. The eleventh and twelfth staves continue the bass line with quarter notes and eighth notes.

This musical score is written for piano and consists of 11 staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The score is divided into four measures. The first measure contains whole notes in the upper staves and eighth notes in the lower staves. The second measure features a complex texture with triplets and sixteenth notes. The third measure is marked with a piano (*p*) dynamic. The fourth measure is marked with a piano-piano (*pp*) dynamic. The score includes various musical notations such as triplets, slurs, and dynamic markings.

The image displays a musical score for piano and strings, page 133. The score is written in G major and 4/4 time. It consists of two systems of staves. The first system includes a piano part (top two staves) and a string part (bottom two staves). The piano part begins with a trill (tr) on the first staff. The string part features a forte (f) dynamic. The second system continues the piano and string parts, with the piano part featuring a trill (tr) on the first staff. The string part continues with a forte (f) dynamic. The score is written in G major and 4/4 time.

Musical score for a piece in G major, 4/4 time. The score consists of 11 staves. The first six staves are for piano accompaniment, and the last five are for vocal melody. Dynamics range from fortissimo (*ff*) to piano (*p*). The vocal line includes the lyrics "Мов чо - вен зо - ло -".

The score is divided into two systems. The first system contains the first six staves, and the second system contains the remaining five staves. The piano accompaniment features a mix of treble and bass clefs. The vocal line is in a soprano or alto register.

Dynamics: *ff* (fortissimo) and *p* (piano).

Lyrics: Мов чо - вен зо - ло -

Музична партитура, що складається з двох систем. Перша система містить чотири ступені: верхній голосний ступінь (соло), верхній інструментальний ступінь, середній інструментальний ступінь та басовий ступінь. Друга система містить п'ять ступенів: верхній голосний ступінь з текстом, верхній інструментальний ступінь, басовий ступінь та два нижні інструментальні ступені. Ключова сигнатура: один дієз (G major). Темпознак: 4/4. Текст: тий пли - ве мо - я ду - ша, в ніч.

tr
p

за - ча - ро - ва - ну В ніч за - ча - ро - ва - ну тво -

The image shows a musical score for a vocal piece in G major. The score is written for voice and piano. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The vocal line is in the soprano register. The piano accompaniment consists of a right hand and a left hand. The lyrics are in Ukrainian: "ім ча - рів - ним спі - - - вом." The score is divided into two systems. The first system contains the first five staves, and the second system contains the remaining six staves. The vocal line begins with a rest for two measures, followed by a melodic phrase. The piano accompaniment provides harmonic support with chords and moving lines. The lyrics are placed below the vocal line, with hyphens indicating syllables that span across measures.

Переклад із російської Н. Тихого

Мов човен золотий,
Пливе моя душа.
В ніч заворожену
Твоїм чарівним співом.
В туманну далечінь
Під шелест комиша
На повних парусах
Летить вона щаслива.

Мов човен золотий,
Пливе моя душа
В ніч, зачаровану.
Пливе моя душа
В ніч зачаровану,
Пливе чарівним співом.

ЯКБИ МЕНІ

Муз. І. Кириліної
Сл. Лесі Українки
Інстр. О. Федотова

Andante, con moto

The musical score is arranged in ten staves. The top staff is for the Flute (Флейта), starting with a quarter rest followed by a melodic line. The second staff is for the Bajan (Баян), with a quarter rest followed by a chordal accompaniment. The third staff is for the Kobza-tenor (Кобза-тенор), playing a single note. The fourth staff is for the Cymbals (Цимбали), playing a rhythmic accompaniment. The fifth staff is for the Bandura (Бандура), playing a rhythmic accompaniment. The sixth staff is for the Vocal (Вокал), with a quarter rest. The seventh and eighth staves are for the Violins (Скрипка - 1 and Скрипка - 2), playing a melodic line. The ninth staff is for the Viola (Альт), playing a single note. The tenth staff is for the Double Bass (Контрабас), playing a single note. The tempo is marked 'Andante, con moto' and the time signature is 4/4. Dynamics include *f*, *mp*, and *mf*.

Флейта

Баян

Кобза-тенор

Цимбали

Бандура

Вокал

Скрипка - 1

Скрипка - 2

Альт

Контрабас

Як -

1 *tr*

би ме - ні діс - та - ти струн жи - вих, як -

mp

mp

mp

mp

tr

би той хист ме - ні, щоб гратъ на них, по -

2

tr

7

tr

туж-ню піс-ню я б на стру-нах гра-ла, не-

хай би скар - би всі во - на зіб - ра - ла.

3

Ті скар - би, що ле - жать в ду - ші на дні,

p

p

p

p

ті скар - би, що й для ме - не та - ем - ні. Та

4

tr
p

tr
p

мрі - єть - ся, що так во - ни кош -

tr *tr* *tr*

то - вні, як ті сло-ва, щовго - лос

5

не - ви - мов - ні,

f

f

f

f

як ті сло-ва, що вго- лос

mf

не - ви - мов - ні.

The image shows a page of musical notation, page 152. It consists of ten staves of music. The first five staves are grouped together, and the last five are grouped together. The music is in a key with two flats (B-flat and E-flat) and a 3/4 time signature. The dynamics are consistently marked as *p* (piano). The notation includes various note values, rests, and articulation marks. The fifth staff has the instruction "ad libitum" written above it. The piece concludes with a double bar line at the end of the tenth staff.

"В ЛЕСУ ПРИФРОНТОВОМ"

Муз. М. Блантера
Транскрипція М. Різоля
Інструм. Л. Кондратюк

Tempo di Valse 1

The musical score is arranged in a system with ten staves. The instruments and their parts are as follows:

- Флейта** (Flute): Rests throughout the section.
- Баян -1** (Bayan 1): Rests throughout the section.
- Баян -2** (Bayan 2): Rests throughout the section, with a dynamic marking *p* and a fermata at the end of the fifth measure.
- Кобза-альт** (Kobza-alt): Rhythmic accompaniment with a dynamic marking *p*.
- Кобза-тенор** (Kobza-tenor): Rhythmic accompaniment with a dynamic marking *p*.
- Бандура** (Bandura): Rests throughout the section.
- Скрипка -1** (Violin 1): Rhythmic accompaniment with a dynamic marking *p* and *Pizz.* (pizzicato).
- Скрипка -2** (Violin 2): Rhythmic accompaniment with a dynamic marking *p* and *Pizz.* (pizzicato).
- Альт** (Viola): Rhythmic accompaniment with a dynamic marking *p* and *Pizz.* (pizzicato).
- Віолончель** (Violoncello): Rhythmic accompaniment with a dynamic marking *p* and *Pizz.* (pizzicato).
- Контрабас** (Kontrabaß): Rhythmic accompaniment with a dynamic marking *p* and *Pizz.* (pizzicato).

The score is in 3/4 time and B-flat major. The first measure is marked with a box containing the number 1. The dynamic marking *p* (piano) is used throughout. The string parts (Violins, Viola, Violoncello, Kontrabaß) all play a rhythmic pattern of quarter notes with a dynamic marking *p* and *Pizz.* (pizzicato). The Kobza parts also play a rhythmic pattern of quarter notes with a dynamic marking *p*. The Bayan parts are silent, with a dynamic marking *p* and a fermata at the end of the fifth measure.

Musical staff 1: Treble clef, key signature of two flats, five measures of whole rests.

Musical staff 2: Treble clef, key signature of two flats, five measures of music. The first measure has a quarter note, the second a half note, and the third through fifth measures contain a single half note with a slur over it.

Musical staff 3: Treble clef, key signature of two flats, five measures of music. The first four measures feature a pair of eighth notes beamed together, with a slur over the first two measures. The fifth measure features a pair of eighth notes beamed together.

Musical staff 4: Treble clef, key signature of two flats, five measures of whole rests.

Musical staff 5: Treble clef, key signature of two flats, five measures of music. The first three measures have a quarter note followed by a quarter rest. The last two measures have a pair of eighth notes beamed together followed by a quarter rest.

Musical staff 6: Treble clef, key signature of two flats, five measures of music. The first three measures have a quarter note followed by a quarter rest. The last two measures have a pair of eighth notes beamed together followed by a quarter rest.

Musical staff 7: Bass clef, key signature of two flats, five measures of music. The first three measures have a quarter note followed by a quarter rest. The last two measures have a pair of eighth notes beamed together followed by a quarter rest.

Musical staff 8: Bass clef, key signature of two flats, five measures of music. The first three measures have a quarter note followed by a quarter rest. The last two measures have a pair of eighth notes beamed together followed by a quarter rest.

Musical staff 9: Bass clef, key signature of two flats, five measures of music. The first three measures have a quarter note followed by a quarter rest. The last two measures have a pair of eighth notes beamed together followed by a quarter rest.

A single musical staff in treble clef with a key signature of three flats. It contains five measures, each with a whole rest.

A single musical staff in treble clef with a key signature of three flats. It contains five measures, each with a half note. The notes are G3, F3, E3, D3, and C3. A crescendo hairpin is placed above the staff, starting in the fourth measure and ending in the fifth measure.

A single musical staff in treble clef with a key signature of three flats. It contains five measures, each with two eighth notes. The notes are G3, F3, E3, D3, and C3. A crescendo hairpin is placed above the staff, starting in the fourth measure and ending in the fifth measure.

A single musical staff in treble clef with a key signature of three flats. It contains five measures, each with a whole rest.

A single musical staff in treble clef with a key signature of three flats. It contains five measures, each with two eighth notes. The notes are G3, F3, E3, D3, and C3. A crescendo hairpin is placed above the staff, starting in the fourth measure and ending in the fifth measure.

2

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

mf *dim.*

A single musical staff in G minor with five measures of whole rests.

Two musical staves. The upper staff begins with a piano (*p*) dynamic marking. It contains a melodic line with a slur over the first two measures and a fermata over the last two. The lower staff contains a bass line with a slur over the first two measures and a fermata over the last two.

Two musical staves. The upper staff features a rhythmic accompaniment of eighth notes in pairs. The lower staff features a bass line with a similar rhythmic pattern.

A single musical staff in G minor with five measures of whole rests.

Four musical staves. The top two staves (treble clef) and the bottom two staves (bass clef) contain complex rhythmic accompaniment with eighth notes and rests. The bottom staff includes a 3/8 time signature.

3

Musical staff 1: Treble clef, 5 measures of whole rests.

Musical staffs 2 and 3: Treble clef, 5 measures of music. Staff 2 contains a single eighth note followed by four whole rests. Staff 3 contains a single eighth note followed by four measures of eighth-note chords.

Musical staffs 4 and 5: Treble clef, 5 measures of music. Staff 4 contains eighth-note chords followed by four dotted half notes. Staff 5 contains eighth-note chords followed by four dotted half notes.

Musical staff 6: Treble clef, 5 measures of whole rests. The word "arco" is written below the staff.

Musical staves 7-10: Treble and Bass clefs, 5 measures of music. Staves 7 and 8 (treble clef) contain eighth notes and dotted half notes with a sharp sign. Staves 9 and 10 (bass clef) contain eighth notes and dotted half notes.

This musical score is written in B-flat major (two flats) and consists of several systems of staves. The first system includes a single treble clef staff with a melodic line starting in the fourth measure. The second system features a grand staff with two treble clef staves and a bass clef staff; the upper staves contain melodic lines, while the bass staff provides a rhythmic accompaniment of eighth notes. The third system continues the grand staff with melodic and harmonic development. The fourth system shows a change in texture with a grand staff where the upper staves play chords and the bass staff has a melodic line. The fifth system returns to a grand staff with multiple staves, including a bass clef staff, showing further melodic and harmonic progression. The score concludes with a final melodic phrase in the upper staves and a bass line.

This musical score is arranged in a system of six staves. The top staff is a vocal line with five measures of rests. The second staff is another vocal line, starting with rests and then moving into a melodic line with eighth and quarter notes. The third staff is a piano accompaniment featuring a rhythmic pattern of eighth notes and chords. The fourth staff consists of two staves, each with a single note per measure. The fifth staff is a double bass line with a complex chordal structure in the first two measures, followed by rests. The sixth staff is a double bass line with a rhythmic pattern of eighth notes and chords. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 3/4.

musical score for a piece in B-flat major, 4/4 time, page 4. The score consists of six systems of staves. The first system has a single treble staff with a melodic line. The second system has two treble staves: the upper one has a sustained note, and the lower one has a rhythmic accompaniment of eighth notes. The third system has two treble staves with sustained notes and a crescendo hairpin. The fourth system has two treble staves with sustained notes and a crescendo hairpin. The fifth system has a grand staff (treble and bass) with sustained notes and a crescendo hairpin. The sixth system has two bass staves with sustained notes and a crescendo hairpin. The key signature has two flats, and the time signature is 4/4. The piece concludes with a final crescendo hairpin.

Musical score for a piece in B-flat major, 4/4 time. The score consists of five systems of staves.

- System 1:** A single staff with a melodic line. A *dim.* marking is present below the staff.
- System 2:** Two staves. The top staff is empty. The bottom staff contains a rhythmic accompaniment of eighth notes. A *dim.* marking is present below the staff.
- System 3:** Two staves. The top staff has a melodic line with a *dim.* marking below it. The bottom staff has a rhythmic accompaniment with a *dim.* marking below it.
- System 4:** A grand staff (treble and bass clefs). The top staff has a melodic line with a *dim.* marking below it. The bottom staff has a rhythmic accompaniment with a *dim.* marking below it.
- System 5:** Four staves. The top two staves are a grand staff with a melodic line and a *dim.* marking. The bottom two staves are a grand staff with a rhythmic accompaniment and a *dim.* marking. A *p* (piano) marking is present in the second measure of the top two staves.

This musical score is written for piano and voice. It consists of several systems of staves. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 4/4. The score includes vocal lines and piano accompaniment. The piano part features a rhythmic accompaniment of eighth notes in the right hand and quarter notes in the left hand. The vocal line consists of a single melodic line. The score is divided into five measures, with the first measure being a whole rest for the vocal line and the piano accompaniment starting in the second measure.

This musical score consists of six systems of staves. The first system has five staves, with the top staff being a treble clef and the others being a grand staff (treble and bass clefs). The second system has five staves, with the top staff being a treble clef and the others being a grand staff. The third system has two staves, both treble clefs. The fourth system has two staves, both treble clefs. The fifth system has five staves, with the top staff being a treble clef and the others being a grand staff. The sixth system has five staves, with the top staff being a treble clef and the others being a grand staff. The score includes various musical notations such as notes, rests, beams, slurs, and dynamic markings like *cresc.* and hairpins. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 3/4.

A single musical staff containing five measures of whole rests.

A musical staff with five measures. The first measure contains a whole note chord. The second measure contains a half note chord. The third measure contains a half note chord. The fourth measure contains a half note chord with a *dim.* marking. The fifth measure contains a whole note chord.

A musical staff with five measures. Each measure contains a pair of eighth notes. The first four measures contain a pair of eighth notes. The fifth measure contains a pair of eighth notes with a *dim.* marking.

A musical staff with five measures. The first three measures contain a half note. The fourth measure contains a half note with a *dim.* marking. The fifth measure contains a half note.

A musical staff with five measures. The first three measures contain a half note. The fourth measure contains a half note with a *dim.* marking. The fifth measure contains a half note.

A single musical staff containing five measures of whole rests.

A single musical staff containing five measures of whole rests.

A single musical staff containing five measures of whole rests.

A single musical staff containing five measures of whole rests.

A musical staff with five measures. Each measure contains a pair of eighth notes. The first four measures contain a pair of eighth notes. The fifth measure contains a pair of eighth notes with a *dim.* marking.

A musical staff with five measures. Each measure contains a pair of eighth notes. The first four measures contain a pair of eighth notes. The fifth measure contains a pair of eighth notes with a *dim.* marking.

5

mp

mp

mp

mp

This musical score is written for piano and consists of several systems of staves. The first system includes a single treble clef staff with a melodic line starting on a half note G4, followed by a half note A4, and then a half note B4 tied to the next measure. The second system contains three staves: the top staff is a treble clef staff with a complex melodic line featuring a trill on G4, a half note A4, and a half note B4, followed by a series of sixteenth notes and a final chord; the middle two staves are treble clef staves with a rhythmic accompaniment of eighth notes in pairs. The third system consists of two treble clef staves with a rhythmic accompaniment of eighth notes in pairs. The fourth system is a grand staff (treble and bass clefs) with a bass line of eighth notes in pairs. The fifth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The sixth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The seventh system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The eighth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The ninth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The tenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The eleventh system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The twelfth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The thirteenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The fourteenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The fifteenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The sixteenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The seventeenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The eighteenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The nineteenth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The twentieth system is a grand staff with a treble clef staff containing a melodic line (half note G4, half note A4, half note B4 tied) and a bass clef staff with a bass line of eighth notes in pairs. The dynamic marking *p* (piano) is present at the beginning of the first, fifth, sixth, seventh, eighth, ninth, tenth, eleventh, twelfth, thirteenth, fourteenth, fifteenth, sixteenth, seventeenth, eighteenth, nineteenth, and twentieth systems.

Musical score for a piano piece, page 170. The score is in 3/4 time and features a melody in the right hand and accompaniment in the left hand. The key signature has two flats. The score is divided into two systems, each with five staves. The first system includes a treble clef staff, a grand staff (treble and bass clefs), and a bass clef staff. The second system includes a treble clef staff, a grand staff, and a bass clef staff. The music consists of eighth and quarter notes, with some rests and dynamic markings like accents and hairpins.

This musical score is written in 3/4 time and consists of several systems of staves. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The score includes various musical notations such as slurs, triplets, and fingering numbers (3 and 5).

The first system includes a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The dynamic marking is *mf*, and the performance instruction is *appassionato* with a *cresc.* (crescendo) marking.

The second system continues the melodic and bass lines, featuring a triplet in the treble staff. The dynamic marking remains *mf* with *appassionato* and *cresc.*

The third system shows a more rhythmic bass line with eighth notes. The dynamic marking is *mf* with *appassionato* and *cresc.*

The fourth system continues the rhythmic bass line. The dynamic marking is *mf* with *appassionato* and *cresc.*

The fifth system consists of a single treble clef staff with a whole rest, indicating a section where the instrument is silent.

The sixth system features a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The dynamic marking is *mf* with *appassionato* and *cresc.*

The seventh system continues the melodic and bass lines. The dynamic marking is *mf* with *appassionato* and *cresc.*

The eighth system continues the melodic and bass lines. The dynamic marking is *mf* with *appassionato* and *cresc.*

The ninth system continues the melodic and bass lines. The dynamic marking is *mf* with *appassionato* and *cresc.*

The tenth system continues the melodic and bass lines. The dynamic marking is *mf* with *appassionato* and *cresc.*

Musical score for a piece in B-flat major, 3/4 time. The score consists of six systems. The first system has a melody in the upper voice and accompaniment in the lower voices. The second system continues the accompaniment with a "div." marking. The third system features a new melodic line in the upper voice. The fourth system continues the accompaniment. The fifth system shows a change in dynamics from *f* to *mf* in the upper voice. The sixth system continues the accompaniment with a *f* dynamic.

The image displays a musical score for a piano piece, consisting of multiple staves. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 3/4. The score is organized into systems. The first system includes two staves with rests, followed by two staves with rhythmic accompaniment (chords and eighth notes) marked with *cresc.*. The second system continues with two staves of accompaniment, also marked with *cresc.*. The third system features a single staff with rests. The fourth system consists of four staves: two treble clef staves with melodic lines marked with *cresc.*, a bass clef staff with a bass line marked with *cresc.*, and another bass clef staff with a rhythmic accompaniment. The piece concludes with a fermata on the final note of the bass line.

Musical score for page 6, featuring multiple staves with musical notation. The score is written in a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 3/4 time signature. The notation includes various rhythmic values, rests, and dynamic markings.

The score is organized into several systems:

- The first system consists of a single staff with a whole rest.
- The second system consists of three staves. The top staff has a whole rest, followed by a melodic line starting with a mezzo-forte (*mp*) dynamic and an accent (>) on the first note. The middle and bottom staves of this system contain rhythmic accompaniment with eighth and sixteenth notes.
- The third system consists of two staves with rhythmic accompaniment.
- The fourth system consists of a single staff with a whole rest, followed by a double bar line and a key signature change to one flat (B-flat).
- The fifth system consists of five staves. The top two staves have melodic lines, while the bottom three staves have rhythmic accompaniment.

Musical score for piano and orchestra, page 175. The score is in 3/4 time and B-flat major. It features a piano part with dynamic markings of *f* and *ff*, and an orchestral part with various textures including chords and melodic lines. The piano part has a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The orchestral part includes a woodwind section with a melodic line and a string section with a rhythmic accompaniment.

This musical score is written for piano and strings. It consists of several systems of staves. The upper right system features a melodic line in the treble clef, starting with a half note and followed by rests, then a quarter note marked *f*. The middle system contains a piano part with a melodic line in the treble clef, marked *mp*, and a rhythmic accompaniment in the bass clef consisting of eighth notes. The lower left system features a piano part with a melodic line in the treble clef, marked *p*, and a rhythmic accompaniment in the bass clef. The lower right system features a piano part with a melodic line in the treble clef, marked *f*, and a rhythmic accompaniment in the bass clef. The score is written in a key signature of two flats and a time signature of 4/4.

This musical score consists of ten staves. The first staff is a single treble clef line with a *ff* dynamic marking. The second and third staves are a grand staff (treble and bass clefs) with an *8vb* marking. The fourth and fifth staves are another grand staff. The sixth staff is a single treble clef line with a *f* dynamic marking. The seventh and eighth staves are a grand staff with *ff* and *f* dynamic markings. The ninth and tenth staves are a grand staff with *ff* and *f* dynamic markings. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

Musical score for piano and strings, page 178. The score consists of 12 staves. The top two staves are for the piano, and the bottom six are for strings. The music is in 3/4 time and features a melodic line in the piano and harmonic accompaniment in the strings. The dynamic marking *mf* is used throughout.

Musical score for a piano piece, page 179. The score is in 3/4 time and B-flat major. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The piece includes dynamic markings such as *f* and *p*.

The score is organized into systems. The first system consists of a single treble clef staff. The second system consists of two treble clef staves. The third system consists of two treble clef staves. The fourth system consists of two treble clef staves. The fifth system consists of two treble clef staves. The sixth system consists of two treble clef staves. The seventh system consists of two treble clef staves. The eighth system consists of two treble clef staves. The ninth system consists of two treble clef staves. The tenth system consists of two treble clef staves. The eleventh system consists of two treble clef staves. The twelfth system consists of two treble clef staves. The thirteenth system consists of two treble clef staves. The fourteenth system consists of two treble clef staves. The fifteenth system consists of two treble clef staves. The sixteenth system consists of two treble clef staves. The seventeenth system consists of two treble clef staves. The eighteenth system consists of two treble clef staves. The nineteenth system consists of two treble clef staves. The twentieth system consists of two treble clef staves. The twenty-first system consists of two treble clef staves. The twenty-second system consists of two treble clef staves. The twenty-third system consists of two treble clef staves. The twenty-fourth system consists of two treble clef staves. The twenty-fifth system consists of two treble clef staves. The twenty-sixth system consists of two treble clef staves. The twenty-seventh system consists of two treble clef staves. The twenty-eighth system consists of two treble clef staves. The twenty-ninth system consists of two treble clef staves. The thirtieth system consists of two treble clef staves. The thirty-first system consists of two treble clef staves. The thirty-second system consists of two treble clef staves. The thirty-third system consists of two treble clef staves. The thirty-fourth system consists of two treble clef staves. The thirty-fifth system consists of two treble clef staves. The thirty-sixth system consists of two treble clef staves. The thirty-seventh system consists of two treble clef staves. The thirty-eighth system consists of two treble clef staves. The thirty-ninth system consists of two treble clef staves. The fortieth system consists of two treble clef staves. The forty-first system consists of two treble clef staves. The forty-second system consists of two treble clef staves. The forty-third system consists of two treble clef staves. The forty-fourth system consists of two treble clef staves. The forty-fifth system consists of two treble clef staves. The forty-sixth system consists of two treble clef staves. The forty-seventh system consists of two treble clef staves. The forty-eighth system consists of two treble clef staves. The forty-ninth system consists of two treble clef staves. The fiftieth system consists of two treble clef staves. The fifty-first system consists of two treble clef staves. The fifty-second system consists of two treble clef staves. The fifty-third system consists of two treble clef staves. The fifty-fourth system consists of two treble clef staves. The fifty-fifth system consists of two treble clef staves. The fifty-sixth system consists of two treble clef staves. The fifty-seventh system consists of two treble clef staves. The fifty-eighth system consists of two treble clef staves. The fifty-ninth system consists of two treble clef staves. The sixtieth system consists of two treble clef staves. The sixty-first system consists of two treble clef staves. The sixty-second system consists of two treble clef staves. The sixty-third system consists of two treble clef staves. The sixty-fourth system consists of two treble clef staves. The sixty-fifth system consists of two treble clef staves. The sixty-sixth system consists of two treble clef staves. The sixty-seventh system consists of two treble clef staves. The sixty-eighth system consists of two treble clef staves. The sixty-ninth system consists of two treble clef staves. The seventieth system consists of two treble clef staves. The seventy-first system consists of two treble clef staves. The seventy-second system consists of two treble clef staves. The seventy-third system consists of two treble clef staves. The seventy-fourth system consists of two treble clef staves. The seventy-fifth system consists of two treble clef staves. The seventy-sixth system consists of two treble clef staves. The seventy-seventh system consists of two treble clef staves. The seventy-eighth system consists of two treble clef staves. The seventy-ninth system consists of two treble clef staves. The eightieth system consists of two treble clef staves. The eighty-first system consists of two treble clef staves. The eighty-second system consists of two treble clef staves. The eighty-third system consists of two treble clef staves. The eighty-fourth system consists of two treble clef staves. The eighty-fifth system consists of two treble clef staves. The eighty-sixth system consists of two treble clef staves. The eighty-seventh system consists of two treble clef staves. The eighty-eighth system consists of two treble clef staves. The eighty-ninth system consists of two treble clef staves. The ninetieth system consists of two treble clef staves. The ninety-first system consists of two treble clef staves. The ninety-second system consists of two treble clef staves. The ninety-third system consists of two treble clef staves. The ninety-fourth system consists of two treble clef staves. The ninety-fifth system consists of two treble clef staves. The ninety-sixth system consists of two treble clef staves. The ninety-seventh system consists of two treble clef staves. The ninety-eighth system consists of two treble clef staves. The ninety-ninth system consists of two treble clef staves. The hundredth system consists of two treble clef staves.

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of five staves: a top staff with a treble clef and a whole rest; a second staff with a treble clef containing a melodic line with a long note and a slur; a third staff with a treble clef containing a rhythmic accompaniment of eighth notes; a fourth staff with a treble clef containing a rhythmic accompaniment of eighth notes; and a fifth staff with a treble clef and a whole rest. The second system also consists of five staves: a top staff with a treble clef containing a melodic line with a long note and a slur; a second staff with a treble clef containing a melodic line with a long note and a slur, marked with a forte *f* dynamic; a third staff with a bass clef containing a melodic line with a long note and a slur, also marked with a forte *f* dynamic; a fourth staff with a bass clef containing a rhythmic accompaniment of eighth notes; and a fifth staff with a bass clef containing a rhythmic accompaniment of eighth notes. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 3/4.

This musical score is written in B-flat major (two flats) and 4/4 time. It consists of five systems of staves. The first system contains two empty staves. The second system contains three staves: the top two are empty, and the bottom one features a rhythmic accompaniment of eighth-note chords. The third system contains four staves: the top two have eighth-note chords, and the bottom two have eighth-note chords with stems. The fourth system contains two empty staves. The fifth system contains six staves: the top two have quarter-note chords, the third has quarter notes, the fourth has quarter notes, and the bottom two have quarter notes with stems.

7

Piu mosso

ff *fp*

p

p

ff *p*

ff *p*

p

Piu mosso
p

Piu mosso
p

Piu mosso
p

p

p

This musical score is arranged in a system of six systems. The first system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and two grand staff staves (treble and bass clefs) below it. The second system also has three staves, with the top staff containing a treble clef staff and two grand staff staves. The third system consists of two grand staff staves. The fourth system consists of a single treble clef staff. The fifth system consists of three staves: two grand staff staves and one bass clef staff. The sixth system consists of four staves: two grand staff staves and two bass clef staves. The music is written in a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a 3/4 time signature. The score includes various note values, rests, and dynamic markings such as *mf*. There are also hairpins indicating crescendos and decrescendos.

This musical score is written for piano and consists of several systems of staves. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 3/4. The score includes various musical notations such as treble and bass clefs, notes, rests, and dynamic markings.

The first system features a single treble staff with a whole rest followed by a melodic line of quarter notes. The second system consists of three staves: the top staff has a piano (*p*) dynamic marking and contains a complex texture with chords and sixteenth notes; the middle staff has a piano (*p*) dynamic marking and contains a rhythmic pattern of eighth notes; the bottom staff has a piano (*p*) dynamic marking and contains a simple melodic line. The third system consists of two staves, both with piano (*p*) dynamic markings, featuring a simple harmonic accompaniment. The fourth system consists of a single staff with a whole rest. The fifth system consists of six staves: the top two staves have piano (*p*) dynamic markings and feature a melodic line with eighth notes; the third staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a simple melodic line; the fourth staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a rhythmic pattern of eighth notes; the fifth staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a simple melodic line; the sixth staff has a piano (*p*) dynamic marking and features a rhythmic pattern of eighth notes.

This musical score is written in B-flat major (two flats) and consists of several systems of staves. The notation includes treble and bass clefs, a 3/4 time signature, and various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings.

- System 1:** The top staff begins with a melodic line of eighth notes. The second staff features a melodic line with a *mf* dynamic marking and a long note with a fermata. The third staff contains a rhythmic accompaniment of chords.
- System 2:** The first two staves show a melodic line with a *mf* dynamic marking and a long note with a fermata. The third staff continues the rhythmic accompaniment.
- System 3:** This system consists of five empty staves, indicating a section where the instruments are silent.
- System 4:** The first two staves feature a melodic line with a *mf* dynamic marking and a long note with a fermata. The third staff continues the rhythmic accompaniment. The fourth and fifth staves show a bass line with a *mf* dynamic marking.

cresc. *accelerando*

A single musical staff in treble clef with a key signature of two flats. It contains five measures of music. The first measure has a half note G4. The second measure has a half note A4. The third measure has a half note Bb4. The fourth measure has a half note C5. The fifth measure has a half note D5. The dynamics markings *cresc.* and *accelerando* are placed below the first and second measures respectively.

cresc. *accelerando*

A musical staff system consisting of two staves. The top staff is empty. The bottom staff is in treble clef with a key signature of two flats. It contains five measures of music, each with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note Bb4. The dynamics markings *cresc.* and *accelerando* are placed below the first and second measures respectively.

cresc. *accelerando*

cresc. *accelerando*

A musical staff system consisting of two staves. Both the top and bottom staves are in treble clef with a key signature of two flats. Each staff contains five measures of music, each with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note Bb4. The dynamics markings *cresc.* and *accelerando* are placed below the first and second measures of both staves respectively.

A single empty musical staff in treble clef with a key signature of two flats.

cresc. *accelerando*

cresc. *accelerando*

cresc. *accelerando*

cresc. *accelerando*

cresc. *accelerando*

A musical staff system consisting of six staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two flats. The second staff is in treble clef with a key signature of two flats. The third staff is in alto clef with a key signature of two flats. The fourth staff is in bass clef with a key signature of two flats. The fifth and sixth staves are in bass clef with a key signature of two flats. Each staff contains five measures of music. The dynamics markings *cresc.* and *accelerando* are placed below the first and second measures of each staff respectively.

poco rit.-----

The musical score is written in B-flat major (two flats) and 3/4 time. It consists of two systems of staves. The first system includes a vocal line and three piano accompaniment staves. The second system includes a vocal line, two piano accompaniment staves, and a double bass line. The music features a melodic line with a 'poco rit.' marking and various harmonic textures.

This musical score is for a piano and string ensemble. It consists of 11 staves. The top staff is the piano part, starting with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The next two staves are for the first and second violins, both playing a rhythmic accompaniment of eighth notes. The next two staves are for the first and second violas, also playing a rhythmic accompaniment. The fifth staff is for the cello and double bass, playing a rhythmic accompaniment. The sixth staff is for the first and second violas, playing a melodic line. The seventh staff is for the first and second violins, playing a melodic line. The eighth staff is for the first and second violas, playing a melodic line. The ninth staff is for the first and second violins, playing a melodic line. The tenth staff is for the first and second violas, playing a melodic line. The eleventh staff is for the first and second violins, playing a melodic line. The score is in a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 3/4 time signature. The piano part features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The string parts feature a rhythmic accompaniment of eighth notes and a melodic line in the upper staves. The score is written in a standard musical notation style with a treble clef for the piano and string parts and a bass clef for the piano part.

poco rit.

Musical score for a string quartet, measures 1-10. The score is in 3/4 time with a key signature of two flats. It features a first violin part with a melodic line, a second violin part with chords and a melodic line, a viola part with chords, a first violoncello part with chords, a second violoncello part with chords, and a double bass part with a melodic line. Dynamics include *p* (piano) and *Pizz.* (pizzicato).

ФАНТАЗІЯ

на українські народні мелодії

Moderato

для цимбал з ансамблем

Муз. В. Попадюка
Переклад для оркестра
В. Кучерука

The musical score is written for a symphony orchestra with a cimbal ensemble. It features the following instruments and parts:

- Сопілка** (Flute): Treble clef, 4/4 time, melody starting on G4.
- Кларнет іп В** (Clarinet in B): Treble clef, 4/4 time, melody starting on G4.
- Баян** (Balalaika): Treble clef, 4/4 time, accompaniment of chords.
- Кобза-альт** (Cobza-alto): Treble clef, 4/4 time, melody starting on G4.
- Кобза-тенор** (Cobza-tenor): Treble clef, 4/4 time, melody starting on G4.
- Бандура** (Bandura): Treble clef, 4/4 time, accompaniment of chords.
- Цимбали** (Cimbal): Treble clef, 4/4 time, rests throughout the piece.
- Скрипка - 1** (Violin 1): Treble clef, 4/4 time, melody starting on G4, marked *f* and *8va*.
- Скрипка - 2** (Violin 2): Treble clef, 4/4 time, melody starting on G4, marked *f*.
- Альт** (Viola): Alto clef, 4/4 time, melody starting on G4, marked *f*.
- Віолончель** (Violoncello): Bass clef, 4/4 time, melody starting on G3, marked *f*.
- Контрабас** (Double Bass): Bass clef, 4/4 time, melody starting on G2, marked *f*.

The score is in the key of D major (one sharp) and 4/4 time. The tempo is *Moderato*. The dynamic marking *f* (forte) is used for most parts. The cimbal part consists of rests. The violin 1 part is marked *8va* (octave up).

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of seven staves. The top two staves are for the voice, with the upper staff in treble clef and the lower staff in treble clef with a key signature change to three sharps (F#, C#, G#). The remaining five staves are for the piano accompaniment, including a grand staff (treble and bass clefs) and three individual staves. The second system consists of six staves, with the top two staves for the voice and the bottom four for the piano accompaniment. The piano part features complex textures with many beamed sixteenth notes and chords. Trills are marked with 'tr' above notes in the voice parts. The score is written in a key signature of one sharp (F#).

rit.-----

1

a tempo

Musical score for piano, featuring multiple staves. The score includes treble and bass clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The music features a melodic line in the upper right with a triplet and a trill, and a bass line with a triplet and a fermata. Dynamics include *mf* and *tr*.

2 ~~accelerando~~ *accelerando*

The musical score consists of two systems of staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass staff. The second system includes a grand staff and a separate bass staff. The score features various musical notations including rests, notes, slurs, and a triplet in the bass staff. Dynamic markings of *mp* (mezzo-piano) are placed below several staves. The tempo marking *accelerando* is present at the end of the first system and the beginning of the second system.

poco rit.

The image displays a musical score for a piece marked "poco rit." (poco ritardando). The score is written for a multi-staff instrument, likely a piano, and is organized into two systems. The first system consists of six staves, and the second system consists of five staves. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and accidentals (sharps and naturals). The "poco rit." marking is placed above the first staff of the first system and below the fifth staff of the second system. The score is presented in a clean, black-and-white format.

This musical score is arranged in two systems. The first system consists of five staves: four treble clefs and one bass clef. The second system consists of five staves: two treble clefs, one 3/8 time signature, and two bass clefs. The music is written in a key signature of one flat (B-flat) and a 3/8 time signature. The first system features a melodic line in the upper staves and a bass line in the lower staff. The second system features a melodic line in the upper staves and a bass line in the lower staff. The bass line in the second system includes a triplet of eighth notes. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

Musical score for a piano piece, page 199. The score consists of 11 staves. The first five staves are for the right hand, and the last six are for the left hand. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The first five staves contain whole rests. The sixth staff (the first staff of the left hand) contains a melodic line with four triplets of eighth notes, followed by a half note with a fermata, and then a descending eighth-note scale. The remaining staves contain whole rests.

mp

mp

mp

mp

mp

mf

mp

mp

mp

mp

mp

mp

3

Moderato

mf

mf

Moderato
mf

This musical score consists of ten staves. The top two staves are vocal lines in treble clef, with a key signature of one flat and a common time signature. The third staff is a piano accompaniment line in treble clef, featuring chords and eighth-note patterns. The fourth and fifth staves are another vocal line and piano accompaniment line, respectively, continuing the piece. The sixth and seventh staves are piano accompaniment lines, with the sixth staff showing a complex, fast-moving melodic line. The eighth, ninth, and tenth staves are piano accompaniment lines, including a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass line, providing a solid harmonic foundation for the piece.

This musical score is divided into two systems. The first system consists of six staves. The top two staves are vocal lines in treble clef, with the upper staff in B-flat major and the lower staff in D major. The next four staves are piano accompaniment, with the first two in treble clef and the last two in bass clef, featuring chords and arpeggiated patterns. The second system consists of six staves. The top two staves are vocal lines in treble clef. The bottom four staves are piano accompaniment, with the first two in treble clef and the last two in bass clef, featuring chords and arpeggiated patterns.

Musical score for a piano piece, page 5. The score consists of 11 staves. The first four staves are mostly empty, with some initial notes in the first measure. The fifth staff has a treble clef and contains a melodic line starting with a 7/8 time signature. The sixth staff has a bass clef and contains a bass line with a "pizz." marking. The seventh and eighth staves are a grand staff with treble and bass clefs, containing complex melodic lines. The ninth staff has a bass clef and contains a simple bass line. The tenth and eleventh staves are a grand staff with treble and bass clefs, containing a simple bass line.

This musical score is written for piano and consists of 11 staves. The first four staves are mostly empty, with only a few notes in the first staff. The fifth staff contains a sequence of chords and a single note. The sixth and seventh staves feature complex, fast-moving melodic lines with many notes and accidentals. The eighth and ninth staves are empty. The tenth staff contains a few notes, and the eleventh staff contains a sequence of notes with a sharp sign.

Каденція

The image shows a musical score for a cadenza. The score is written on ten staves. The first staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It contains a melodic line with many slurs and ties. The second staff is a treble clef with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C), containing a whole rest. The third and fourth staves are treble clefs with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C), both containing whole rests. The fifth and sixth staves are treble clefs with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C), both containing whole rests. The seventh and eighth staves are treble clefs with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C), both containing whole rests. The ninth staff is a bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C), containing a whole rest. The tenth staff is a bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C), containing a whole rest.

A musical score for a single melodic line, likely for a flute or clarinet, written on a grand staff. The score consists of two systems of staves. The first system has five staves, and the second system has five staves. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The melody is written in the upper voice of the first system. The notation includes a trill (*tr*) and a ritardando (*rit.*) marking. The piece concludes with a double bar line and a repeat sign.

The musical score consists of two systems of staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and two additional treble clef staves. The second system includes a grand staff and a third treble clef staff. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 6/8. The tempo is marked 'Allegro moderato'. The dynamic marking 'mf' (mezzo-forte) is used throughout. The notation includes various rhythmic patterns, including sixteenth-note runs and chords.

This musical score is for guitar, featuring a complex arrangement of staves. The music is written in a key with one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The score is divided into two main systems, each containing multiple staves. The first system includes a treble clef staff with a melodic line, a bass clef staff with a bass line, and several intermediate staves with chords and arpeggios. The second system continues this structure. Dynamic markings such as *p* (piano) and *pizz.* (pizzicato) are used throughout. A *mp* (mezzo-piano) marking is also present. The score concludes with a final *p* marking.

This musical score consists of 11 staves, organized into two systems of five staves each. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The notation includes treble and bass clefs, various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and dynamic markings such as *mf* and *f*. The first system (staves 1-5) features a vocal line on the top staff, a piano accompaniment on the second staff, and string parts on the remaining three staves. The second system (staves 6-10) continues the vocal and piano parts, with the string parts providing harmonic support. The final staff (staff 11) shows a continuation of the piano accompaniment. The score is divided into three measures, with a repeat sign at the end of the third measure.

This musical score is arranged for piano and voice. It consists of 11 staves. The first two staves are for the vocal line, with the first staff in a soprano clef and the second in an alto clef. The remaining nine staves are for the piano accompaniment, with the top staff in a soprano clef and the bottom three staves in bass clefs. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is common time (C). The score is divided into three measures by vertical bar lines. The first measure contains the vocal melody and piano accompaniment. The second measure continues the melody and accompaniment. The third measure concludes the piece with a double bar line and repeat dots. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

8va

f

f

Med. *mf*

mp

Med.

mp

mp

Arco

f

Arco

f

Arco

f

Arco

f

mf

mf

f

mf

This musical score consists of ten staves. The first two staves are treble clef, the third is a grand staff (treble and bass clef), and the last five are bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The score is divided into three measures. The first measure contains melodic lines in the upper staves and chords in the lower staves. The second measure features a dynamic marking of *f* (forte) in the fourth and fifth staves. The third measure contains a melodic line in the sixth staff with a dynamic marking of *f*, and other staves have rests or simple harmonic accompaniment.

This musical score page contains eight systems of staves. The first system consists of two treble clef staves. The second system has two treble clef staves with dynamic markings *mp* and *mf*. The third system has two treble clef staves with dynamic markings *mp* and *mf*. The fourth system has two treble clef staves with dynamic markings *mp* and *mf*. The fifth system has two treble clef staves with dynamic markings *mp* and *mf*. The sixth system has two treble clef staves with dynamic markings *mp* and *mf*. The seventh system has two treble clef staves with dynamic markings *mp* and *mf*. The eighth system has two bass clef staves with dynamic markings *mf* and *mf*. The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Repeat signs with first and second endings are used throughout the piece.

1.

This musical score is for a piece in B-flat major, 3/4 time. It consists of 12 measures, divided into three measures per system. The score is arranged in two systems of six staves each. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and two additional staves. The second system includes a grand staff and two additional staves. The piano part (top two staves of each system) features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The string part (bottom two staves of each system) provides harmonic support with chords and moving lines. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The score concludes with a double bar line and repeat dots.

This musical score is arranged for a multi-instrument ensemble. It consists of several systems of staves. The first system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The second system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The third system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The fourth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The fifth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The sixth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The seventh system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The eighth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The ninth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The tenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The eleventh system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The twelfth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The thirteenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The fourteenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The fifteenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The sixteenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The seventeenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The eighteenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The nineteenth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The twentieth system includes two treble clef staves and two bass clef staves. The dynamic marking *mf* is used throughout the score. The score features various musical notations, including notes, rests, slurs, and ties. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The score is divided into measures by vertical bar lines, with a double bar line indicating a section change at measure 10.

This musical score is for a piano and voice piece, consisting of 11 staves. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The score is divided into three measures. The first two staves are for the vocal line, with the first staff in treble clef and the second in alto clef. The piano accompaniment is spread across the remaining nine staves. The first four staves (3-6) are in treble clef, and the last five staves (7-11) are in bass clef. The piano part features a rhythmic accompaniment with chords and a melodic line in the right hand, and a bass line in the left hand. The vocal line consists of a melody with some long notes and rests.

11a *tempo* a tempo ~~Allegro~~ *Allegro* tempo

The musical score consists of 11 staves. The top two staves are vocal parts, with the first staff in treble clef and the second in alto clef. The piano accompaniment is spread across the remaining nine staves. The first four staves are for the right hand, and the last five are for the left hand. The score is in 3/4 time and the key signature has one sharp (F#). The tempo markings are *11a tempo*, *a tempo*, and *Allegro tempo*. The piece features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. A fermata is present over a measure in the fifth staff of the piano part. A first ending bracket is marked in the sixth staff of the piano part.

rit.-----

12

Allegro

The musical score is arranged in a system of ten staves. The top two staves are for the piano, the next two for violin and viola, and the bottom four for cello, double bass, and woodwinds. The score is in 2/4 time and features a key signature of one sharp (F#). The first section is marked *rit.* and ends at measure 12. At measure 12, the tempo changes to *Allegro*. Dynamic markings include *f* (forte) and *mf* (mezzo-forte). The score includes various musical notations such as slurs, accents, and repeat signs.

This musical score is written for a piano and violin. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 3/4. The score is organized into systems, with a double bar line separating the first system from the second. The piano part is written in the right hand (treble clef) and left hand (bass clef). The violin part is written in the treble clef. The piano part features a steady accompaniment of chords and eighth notes, while the violin part plays a melodic line with eighth notes and rests. The first system consists of three measures, and the second system also consists of three measures. The score concludes with a final double bar line.

This musical score is written in B-flat major (one flat) and 3/4 time. It consists of several staves for piano accompaniment and a vocal line. The piano part includes a right-hand melody with eighth-note patterns and chords, and a left-hand bass line with simple quarter notes. The vocal line features a melodic line with eighth-note runs and a lower line with quarter notes. The score is divided into three measures, with various musical notations such as beams, slurs, and accidentals.

Musical score for page 13, featuring multiple staves with various musical notations including rests, chords, and melodic lines. The score includes dynamic markings such as *mf*.

The score is organized into two systems. The first system consists of five staves. The top two staves are grand staves (treble and alto clefs). The next two staves are grand staves (treble and bass clefs). The bottom staff is a single bass clef staff. The second system consists of five staves, all in bass clef. The first staff of the second system has a *mf* dynamic marking. The second staff of the second system has a *mf* dynamic marking. The third staff of the second system has a *mf* dynamic marking. The fourth staff of the second system has a *mf* dynamic marking. The fifth staff of the second system has a *mf* dynamic marking.

The image shows a page of musical notation, page 223. It is divided into two systems. The first system consists of two empty staves at the top, followed by four staves of piano accompaniment. The piano part features a rhythmic accompaniment with chords and moving lines. The second system consists of two staves for voice and two staves for piano accompaniment. The voice part has a simple melodic line with lyrics. The piano accompaniment continues with chords and moving lines. The music is in a minor key and 3/4 time.

This musical score page, numbered 14, contains several systems of staves. The first system consists of three staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat and a dynamic marking of *f*; the middle staff is in treble clef with a key signature of one sharp and a dynamic marking of *f*; and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat and a dynamic marking of *f*. The second system consists of two staves in treble clef with a key signature of one flat, featuring chords and slurs. The third system consists of two empty staves in treble clef with a key signature of one flat. The fourth system consists of two staves in treble clef with a key signature of one flat and a dynamic marking of *f*. The fifth system consists of three staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat and a dynamic marking of *f*; the middle staff is in treble clef with a key signature of one flat and a dynamic marking of *f*; and the bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat. The sixth system consists of three staves in bass clef with a key signature of one flat.

This musical score page, numbered 227, features a complex arrangement of instruments. The top system consists of four staves: two treble clefs (likely for flutes or violins) and two bass clefs (likely for clarinets or cellos). The middle section contains two empty staves, possibly for a piano or a second set of strings. The bottom system includes three staves: a grand staff (treble and bass clefs) for piano, and two additional bass clefs for strings. The music is written in a key with one flat (B-flat) and a 3/4 time signature. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and dynamic markings, indicating a detailed and expressive piece.

This musical score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of several systems of staves. The first system has three staves, all in treble clef, with a key signature change to G major at the end. The second system has two staves, both in treble clef, with a key signature change to G major at the end. The third system is a grand staff with a treble clef on the top staff and a bass clef on the bottom staff, with a key signature change to G major at the end. The fourth system has two staves, both in bass clef, with a key signature change to G major at the end. The fifth system has three staves: the top staff is in treble clef, the middle staff is in treble clef, and the bottom staff is in bass clef, with a key signature change to G major at the end. The sixth system has three staves: the top staff is in treble clef, the middle staff is in bass clef, and the bottom staff is in bass clef, with a key signature change to G major at the end. The score concludes with a final key signature change to G major.

The musical score for page 15 consists of several systems of staves. The top system shows two empty staves. The second system features a single staff with a melodic line and a dynamic marking of *mp*. The third system consists of two staves, both with a dynamic marking of *mp*. The fourth system is a single staff with a dynamic marking of *f*. The fifth system includes two staves, both with a dynamic marking of *mp*. The sixth system consists of two staves, both with a dynamic marking of *mp*. The seventh system features two staves, both with a dynamic marking of *mf*. The eighth system consists of two staves, both with a dynamic marking of *mf*. The score is written in a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a common time signature (C).

This musical score is for a piece in A major, 3/4 time. It consists of two systems of staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and a separate treble clef staff. The second system includes a grand staff and a separate bass clef staff. The melody is primarily in the right hand, featuring eighth and quarter notes with slurs. The accompaniment in the left hand consists of chords and single notes. The key signature has three sharps (F#, C#, G#), and the time signature is 3/4.

This musical score page, numbered 16, contains two systems of music. Each system consists of six staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and four individual treble clef staves. The second system includes a grand staff and four individual treble clef staves. The key signature is three sharps (F#, C#, G#). The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. A double bar line with repeat dots is present in each system. The dynamic marking *f* (forte) is used throughout the piece.

Musical score for a piano piece, page 232. The score consists of 11 staves. The first five staves are grouped by a brace on the left. The sixth staff is a single line. The last five staves are grouped by a brace on the left. The key signature is one sharp (F#). The first five staves have a dynamic marking of *mp*. The sixth staff has a dynamic marking of *f*. The last five staves have a dynamic marking of *mp*.

f *mp*

f *mp*

f *mp*

f *mp*

f *mp*

f *mp*

f *mp*

f *mp*

f *mp*

f *mp*

17

This musical score page contains measures 17, 18, and 19. It is written in a key with one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The score is organized into two systems. The first system (measures 17-19) includes a vocal line (treble clef) with a long melisma in measure 18, a piano accompaniment (treble clef) with chords and arpeggiated figures, and a bass line (bass clef) with a steady eighth-note accompaniment. The second system (measures 17-19) includes a vocal line (treble clef) with a melisma in measure 18, a piano accompaniment (treble clef) with chords and arpeggiated figures, and a bass line (bass clef) with a steady eighth-note accompaniment. A piano (p) dynamic marking is present in measure 18 of the second system.

This musical score is written for piano and voice. It consists of ten staves. The first two staves are for the vocal line, both in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The third staff is the right-hand piano accompaniment in treble clef, and the fourth is the left-hand piano accompaniment in bass clef. The fifth staff shows a grand staff with both treble and bass clefs. The sixth staff is a solo line in treble clef, featuring a triplet of eighth notes. The seventh and eighth staves are for the vocal line, with the seventh in treble clef and the eighth in bass clef. The ninth and tenth staves are for the piano accompaniment, with the ninth in bass clef and the tenth in bass clef. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and a triplet.

This musical score is written in G major (one sharp) and consists of 12 staves. The first system includes a vocal line (top staff) with a long melisma, a piano accompaniment (second staff), and a bass line (third staff). The second system continues the piano accompaniment with chords and eighth notes (fourth and fifth staves) and a bass line (sixth staff). The third system features a piano accompaniment with chords (seventh staff) and a bass line (eighth staff). The fourth system contains a piano accompaniment with eighth-note patterns (ninth and tenth staves) and a bass line (eleventh staff). The fifth system includes a piano accompaniment with chords (twelfth staff) and a bass line (thirteenth staff). The sixth system features a piano accompaniment with chords (fourteenth staff) and a bass line (fifteenth staff). The seventh system includes a piano accompaniment with chords (sixteenth staff) and a bass line (seventeenth staff). The eighth system features a piano accompaniment with chords (eighteenth staff) and a bass line (nineteenth staff). The ninth system includes a piano accompaniment with chords (twentieth staff) and a bass line (twenty-first staff). The tenth system features a piano accompaniment with chords (twenty-second staff) and a bass line (twenty-third staff). The eleventh system includes a piano accompaniment with chords (twenty-fourth staff) and a bass line (twenty-fifth staff). The twelfth system features a piano accompaniment with chords (twenty-sixth staff) and a bass line (twenty-seventh staff). The score concludes with a final double bar line.

This musical score page contains ten systems of staves. The first system consists of two staves, both marked with a forte (*f*) dynamic. The second system has three staves, each marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third system also has three staves, each marked with *mf*. The fourth system has two staves, both marked with *f*. The fifth system has two staves, both marked with *f*. The sixth system has two staves, both marked with *f*. The seventh system has two staves, both marked with *f*. The eighth system has two staves, both marked with *f*. The ninth system has two staves, both marked with *f*. The tenth system has two staves, both marked with *f*. The score includes various musical notations such as eighth notes, sixteenth notes, and rests. A dashed line labeled *8va* spans across the first and sixth systems, indicating an octave shift. The key signature is one sharp (F#).

The image displays a musical score for a piece in G major, consisting of two systems of staves. The first system includes a flute part (marked *8va*), a piano accompaniment with a treble clef, and a bass clef. The second system includes a flute part (marked *8va*), a piano accompaniment with a treble clef, and a bass clef. The piano accompaniment features a variety of textures, including chords, arpeggios, and a bass line. The flute part consists of a melodic line with eighth and sixteenth notes. The score is written in G major and 4/4 time.

The image displays a musical score for a string quartet, consisting of two systems of staves. Each system includes a first violin part (top staff), a second violin part (second staff), a viola part (third staff), and a cello/bass part (bottom two staves). The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The score is marked with *8va* in the first and fifth measures of each system, indicating an octave shift. The notation includes various note values, rests, and dynamic markings. The first system concludes with a double bar line and repeat signs. The second system begins with a repeat sign and concludes with a double bar line and repeat signs.

This musical score page contains 13 staves of music. The first two staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The third staff is in treble clef with a key signature of one flat, featuring a complex rhythmic pattern of eighth notes and rests. The fourth and fifth staves are in treble clef with a key signature of one flat, showing a melodic line and a chordal accompaniment respectively. The sixth staff is in treble clef with a key signature of one flat, containing a melodic line with slurs. The seventh staff is in treble clef with a key signature of one flat, featuring a melodic line with slurs and dynamic markings. The eighth staff is in treble clef with a key signature of one flat, containing a melodic line with slurs. The ninth staff is in bass clef with a key signature of one flat, showing a melodic line with slurs. The tenth staff is in bass clef with a key signature of one flat, containing a melodic line with slurs. The eleventh staff is in bass clef with a key signature of one flat, showing a melodic line with slurs. The twelfth staff is in bass clef with a key signature of one flat, containing a melodic line with slurs. The thirteenth staff is in bass clef with a key signature of one flat, showing a melodic line with slurs.

This musical score is arranged in a system of ten staves. The top two staves are vocal lines in treble clef, with a key signature of one flat (B-flat). The third staff is a piano accompaniment in treble clef, featuring a steady eighth-note accompaniment. The fourth and fifth staves are piano accompaniment in treble clef, with a more complex melodic line. The sixth staff is a piano accompaniment in treble clef, consisting of a simple harmonic accompaniment. The seventh staff is a piano accompaniment in bass clef, featuring a simple harmonic accompaniment. The eighth staff is a piano accompaniment in bass clef, featuring a simple harmonic accompaniment. The ninth and tenth staves are piano accompaniment in bass clef, with a simple harmonic accompaniment. The score includes various musical notations such as notes, rests, beams, and slurs, indicating a complex and expressive piece.

This page of musical notation consists of ten systems of staves. The first system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat), and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The second system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat. The third system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat. The fourth system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat. The fifth system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat. The sixth system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat. The seventh system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat. The eighth system has two staves: the top staff is in treble clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in treble clef with a key signature of one flat. The ninth system has two staves: the top staff is in bass clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat. The tenth system has two staves: the top staff is in bass clef with a key signature of one flat, and the bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat. The notation includes various note values, rests, and dynamic markings such as *mf* and *mp*.

This musical score is arranged in a system of ten staves. The top two staves are vocal lines in treble clef, with a key signature of one flat (B-flat major or D minor). The first vocal line has a melodic line with a long phrase spanning three measures, marked with a slur. The second vocal line has a similar melodic line, also with a slur. The next two staves are piano accompaniment in treble clef. The third staff features a rhythmic accompaniment of eighth notes, while the fourth staff has a more melodic accompaniment. The fifth and sixth staves are piano accompaniment in bass clef, with the fifth staff showing a melodic line and the sixth staff showing a rhythmic accompaniment. The final three staves are vocal lines in bass clef, with the first staff having a melodic line and the second and third staves having a similar melodic line, all marked with a slur.

This musical score is for a multi-instrument ensemble, likely a symphony or chamber orchestra. It consists of 11 staves. The top two staves are for strings (Violins I and II), the next two for woodwinds (Flutes and Clarinets), the next two for brass (Trumpets and Trombones), and the bottom three for piano. The score is in 4/4 time and features a variety of musical notations, including slurs, accents, and dynamic markings. A specific measure at the beginning of the piano part is marked with a box containing the number 20. The piece concludes with a forte (*f*) dynamic marking.

8va

Key signature: one sharp (F#)

Time signature: 3/4

The score is divided into three measures. The first measure features a melodic line in the top staff (marked 8va) and block chords in the second through sixth staves. The second measure continues the melodic line and block chords. The third measure concludes the melodic line and block chords. The seventh staff contains a complex melodic line with many accidentals, while the eighth through tenth staves continue with block chords. The eleventh staff provides a bass line throughout the piece.

8va

The image shows a musical score for a string ensemble, likely a string quartet or quintet, with an 8va marking. The score is written in G major and 3/4 time. It consists of six systems of staves. The first system has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second system has a treble clef and a key signature of one flat (Bb). The third system has a treble clef and a key signature of one flat (Bb). The fourth system has a treble clef and a key signature of one flat (Bb). The fifth system has a treble clef and a key signature of one flat (Bb). The sixth system has a bass clef and a key signature of one flat (Bb). The score features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are also triplets indicated by a '3' over a group of notes. The 8va marking is placed above the first staff, indicating that the notes in that staff should be played an octave higher than written.

tr *tr*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

fp *ff*

КОРОТКИЙ СЛОВНИК М ТЕРМІНІВ

Агógica (грец. *agóge* – відвід, віднесення) – в музичному виконанні незначне відхилення (уповільнення, прискорення) від темпу та метру з метою художньої виразності.

Акомпанемент (фр. *accompagnement* від *accompagner* – супроводжувати) – музичний супровід. Є два види А.: а) супровід солісту (співаку, інструменталісту) або групі виконавців (ансамблю, хору);

б) супровід мелодії допоміжними голосами, акордами на тому ж інструменті. А. – гармонічна та ритмічна основа для соліста, поглиблює художній зміст твору. Іноді А. змінює функцію супроводу на рівноцінну партію ансамблю.

Акцент (лат. *accéntus* – наголос) – виділення, підкреслення звука або акорду шляхом його підсилення. Позначається > .

Амбушюр (фр. *embouchure* від *bouche* – рот) – спосіб складання губ і язика для видобування звука під час гри на духових музичних інструментах.

Альтерація (лат. *altéro* – змінюю) – зміна висоти (підвищення або пониження) основних звуків ладу або ступенів основного звукоряду на півтон або цілий тон. Інтервал чи акорд, який включає в себе одне або декілька підвищених чи понижених ступенів ладу, називається альтерованим.

Анданте (італ. *andante* – повільно, помірно) – 1) темп, що відповідає помірному кроку; 2) частина твору, що написана у цьому темпі; 3) назва п'єси у помірному темпі.

Ансамбль (фр. *ensemble* – разом) – 1) група виконавців, які виступають спільно (дует, тріо, квартет тощо); 2) злагоджене звучання музичного твору; 3) виконання музичного твору декількома учасниками.

Аплікатура (нім. *applicatúr*, від лат. *aplico* – прикладаю, притискую) – спосіб розміщення та порядок чергування пальців під час гри на музичному інструменті.

Аранжування (фр. *arranger* – приводити до ладу, упорядковувати) – 1) перекладення музичного твору для іншого складу виконавців; 2) спрощення чи ускладнення текстового викладу музичного твору для виконання його голосом, хором, ансамблем тощо.

Арпеджіо, точніше **арпеджо** (італ. *arpeggio*, від *arpeggiare* – грати на арфі) – виконання звуків акорду почергово (у висхідному чи нисхідному русі).

Артикуляція (нім. *articulatio*, від лат. *artículo* – розчленовую) – 1) спосіб виконання звуків (зв'язана, роздільна, коротка); 2) чітка виразна вимова звуків (голосних чи приголосних).

Атака (італ. *attacca* – наступай, пов'язує) – початок звука. Під час співу – перехід голосового апарату від стану дихання до звукоутворення (існує три типи: *м'яка*, *тверда*, *придихова*). Під час гри А. – раптове напруження рук для сильного акценту, у нотах А. – вказівка на швидку зміну темпу.

Вальс (фр. *valse*, нім. *Wálser*, від *wálsen* – кружляти) – бальний танець. Розмір $\frac{3}{4}$. Виник на основі народних танців Німеччини, Австрії, Чехії. Набув значного поширення завдяки творчості віденських композиторів-класиків. Тепер широко представлений як форма ліричної пісні.

Варіації (лат. *variatio* – зміна) – музичний твір, що складається із завершеної за формою теми і ряду її видозмінених повторень.

Варіація – видозмінення музичної теми, мелодії або її супроводу.

Виконавець – музикант-інструменталіст або співак, який виконує музичний твір або партію в опері, оркестрі, хорі тощо.

Відкрита струна – струна, яку не притиснуто до грифа під час гри.

Віртуоз (італ. *virtuoso* від лат. *virtus* – талант) – артист-виконавець, який досконало володіє технікою виконання.

Вступ – 1) інструментальна п'єса, що виконується на початку вистави (опери, балету, драми); 2) назва першої частини сюїти; 3) частина музичного твору, яка передує основному викладу та іноді стисло намічає основну ідею твору та його образи.

Гармонізація (грец. *harmónia* – зв'язок) – створення супроводу до мелодії.

Гармонія (грец. *harmónia* – співзвучність, розмірність частин цілого) – засіб виразності в музиці; 1) закономірне поєднання тонів у одночасному звучанні; 2) наука про акорди, їх зв'язки та послідовність; 3) назва окремих акордів для визначення їх виразності (приємна Г., оригінальна Г., сучасна Г. тощо).

Глісандо (італ. *glissándo*, від фр. *glissant* – ковзаючи) – особливий прийом гри на інструменті – легке та швидке ковзання пальцем по струнах чи клавішах.

Гомофонія (від грец. *hómos* – рівний і *phóne* – звук) – багатоголосний склад музики, в якому один з голосів (як правило, верхній) є головним, а інші лише супроводжують його, акомпанують йому.

Гриф (нім. *Griff* – ручка, держак) – 1) у струнних музичних інструментах спеціальна пластинка з твердих порід дерев, що прикріплена до верхньої сторони шийки, над якою натягнуті струни. У деяких інструментах гриф поділений на частини – лади. Притискаючи пальцями струни до грифа, виконавець скорочує або подовжує вібруючу частину струн і цим змінює висоту звука; 2) в акордеона, баяна, гармоніки – деталь корпусу, до якої прикріплена клавіатура правої руки.

Група – частина оркестру, яка об'єднує музикантів, які грають на однорідних інструментах (струнних, дерев'яних духових, мідних духових, ударних тощо).

Гуслі – старовинний російський (давньоруський) щипковий музичний інструмент, у якому струни натягнуті на трикутний дерев'яний резонансний ящик. Звук добувається щипком.

Дека (нім. *Decke* – покривка) – частина корпусу струнних музичних інструментів, призначена для створення резонансу, тобто посилення

звука натягнутих над нею струн. У струнних інструментів із плоским корпусом дві деки (скрипка, альт, віолончель, контрабас, гітара та ін.).

Демпфер (нім. *Dampfer* – глушник) – механічний прилад у багатострунних музичних інструментах, призначений для затримування коливання струн (приглушується їх звучання).

Диригèнт (від фр. *diriger* – керувати) музикант, який керує колективом музикантів-виконавців (оркестром, хором і т. д.), об'єднує їх для досягнення стройності та художньої завершеності виконання музичного твору. Диригент передає свої художні задуми за допомогою спеціальних “диригентських” жестів.

Дина́міка (грец. *dinámicos* – силовий, сильний) – 1) сила звучання музики; 2) використання різної сили звучання, його поступової та раптової зміни, виділення окремих звуків.

Дисо́нанс (лат. *dissonáns* – різнозвучний, різноголосий) – звучання тонів, що не “зливаються”. До Д. належать велика і мала секунди, їх обернення, збільшені та зменшені інтервали, а також усі акорди, що включають будь-який із зазначених інтервалів. Д. часто вживається самостійно – без приготування і розв'язання. Д. є важливим засобом музичної виразності.

Динамічна шкала́ – діапазон зміни сили звучання музики.

Діа́лог (грец. *dialógos* – розмова двох осіб) – чергування музичних фраз, які ніби відповідають одна одній і виконуються двома голосами (інструментами, партіями). Д. може виконуватись одним виконавцем, але у різних регістрах.

Діапазо́н (грец. *día pasón* – через усе) – звуковий обсяг мелодії, співацького голосу, інструменту.

Діві́зі (італ. *divísi* – роз'єднані) – в партіях однотипних музичних інструментів знак (div.) вимагає поділу групи виконавців на самостійні партії залежно від кількості нот, що входять до акорду.

Епізо́д (грец. *episódion* – вставка) – окрема музична думка (тема чи розділ).

Зата́кт – 1) неповний такт, з якого починається музичний твір або окрема музична фраза, мелодія; 2) затакт (ауфтакт) – диригентський замах перед вступом.

Іміта́ція (лат. *immitátio* – наслідування) – повне або часткове повторення, але в іншому голосі, теми чи мелодичного звороту, що попередньо прозвучав. До імітаційних форм належать *інвенція*, *фуга*, *канон*.

Імпровіза́ція (італ. *improvvisazione*, від лат. *improvísus* – раптовий, непередбачений) – 1) складання музики без попередньої підготовки (експромт). І. притаманна народній музичній творчості, де виконавці розвивають наспіви в процесі виконання; 2) музичний твір, написаний у вільній формі.

Інструментальна музика – музика, призначена для виконання на музичних інструментах.

Інструменто́вка – 1) перекладення музичного твору для іншого складу виконавців; 2) новий виклад музичного матеріалу для інструментального ансамблю, оркестру.

- Інтерпретація** (лат. *interpretatio* – тлумачення, роз'яснення) – художнє розкриття змісту музичного твору в творчому процесі виконання.
- Інтонация** (лат. *intono* – голосно вимовляю) – 1) мелодичний зворот, найменша частина мелодії, яка має виражальне значення; 2) чистота виконання, точне відтворення звуку або інтервалу за його висотним положенням; інтонувати – точно і чисто грати (співати) на інструменті.
- Кантілена** (італ. *cantilena* – розспівування) – 1) наспівна мелодія широкого дихання; 2) наспівність, мелодійність музики (голосу); 3) лірико-епічний вірш, призначений для співу.
- Капела** (італ. *capella* – каплиця, молильня) – місце в костелі, де розміщуються співаки. Пізніше капелою стали називати церковний хор, у наш час – великий професійний колектив.
- Класика музична** (від лат. *classicus* – зразковий) музичні твори, які відповідають найвищим художнім вимогам, поєднуючи глибину, змістовність, ідейність із досконалістю форми, а також витримали “перевірку часом” та увійшли до скарбниці світового музичного мистецтва.
- Кода** (італ. *coda*, від лат. *cauda* – хвіст) – заключний розділ музичного твору, закінчення.
- Композиція** (лат. *compositio* – складання, розміщення) – 1) процес музичної творчості; 2) закінчений музичний твір; 3) побудова музичного твору, розташування і співвідношення його частин.
- Консонанс** (фр. *consonance* – співзвуччя, злагодженість) – благозвучне, узгоджене поєднання звуків, що звучать одночасно. До К. належать чисті прими, терції, октави, квінти, кварта (крім кварта відносно баса), а також великий та малий тризвуки, їх обернення.
- Контрапункт** (нім. *Kontrapunkt*, від лат. *punctum contra punctum* – буквально: крапка проти крапки) – 1) мелодія, що звучить одночасно з темою; 2) одночасне поєднання двох або кількох самостійних мелодій; 3) те ж саме, що й поліфонія.
- Кульмінація** (лат. *culmen* – вершина) – момент найбільшої емоційної напруги у музичному творі.
- Куплет** (фр. *Couplet* – строфа) – 1) розділ куплетної форми, який повторюється кілька разів із різним текстом; 2) кожний із розділів рондо.
- Легато** (італ. *legato* – зв'язно, зливо) – виконання, коли перехід від одного звука до іншого відбувається без перерви. Один з основних штрихів та видів артикуляції. Графічно позначається лігою.
- Люфтпауза** (нім. *Luftpause* – буквально: повітряна пауза) – коротка перерва у звучанні музики. Позначається комою над нотним станом.
- Медіатор**, плектр (від лат. *mediator* – посередник) – пластинка з пластмаси, дерева, металу, твердої шкіри, за допомогою якої видобувають звук на щипкових інструментах (домрі, мандоліні, ладковій кобзі та ін).
- Мелізми** (грец. *melos* – пісня, мелодія) – назва прикрас мелодії та їх умовних позначень. До М. належать: *форшлаг*, *групетто*, *мордент*, *трель*.

Мелодія (грец. *melódia* – спів, пісня) – художньо осмислений послідовний ряд звуків різної висоти, організований за допомогою ритму та ладу. Мелодія є виразником ідейно-емоційного змісту музики. В одноголосній музиці мелодія має закінчений музичний образ. Багатоголосна музика складається з декількох мелодичних голосів, що звучать одночасно (поліфонія), або складається з мелодії та гармонічного супроводу (гомофонія). Мелодія визначає гармонію, фактуру, голосоведення, інструментування твору.

Метр (грец. *metrón* – міра) – система організації музичного ритму, яка полягає у відтворенні послідовності сильних і слабких наголосів (акцентів), долей. М. є важливим засобом організації музичної мови і має велике виражальне значення.

Метрорітм (грец. *metrón* – міра, *rhythmos* – ритм) – див. *Ритм*.

Модуляція (лат. *modulatio* – мірність) – зміна основної тональності іншою. М. збагачує мелодію і гармонію, змінює емоційний колорит. Важлива роль М. у структурі музичного твору, співвідношенні його частин.

Народна музика – пісенне і музично-інструментальне народне мистецтво, яке спирається на народні традиції, що складаються історично й постійно розвиваються, та передається усно від покоління до покоління, від виконавця до виконавця.

Народні музичні інструменти – музичні інструменти, розповсюджені в народній музичній практиці.

Нюанс, нюансування (фр. *nuance* – відтінок) – відтінки у динаміці, темпі, які посилюють художньо-емоційну виразність твору.

Оркестр (гр. *orchestra*) – колектив музикантів-інструменталістів, об'єднаних для спільного виконання музики.

Оркестр народних інструментів – оркестр, до складу якого входять найбільш вживані національні народні музичні інструменти.

Оркестровка, інструментівка – 1) виклад оркестрового або ансамблевого твору у вигляді партитури для певного складу інструментів; 2) перекладення будь-якого твору для оркестру певного складу.

Паралельне голосоведення – одночасний рух двох голосів в одному напрямку (вгору чи вниз) на однакову відстань.

Партитура (італ. *partitura* – поділ, розподіл) – нотний запис багатоголосного музичного твору для хору, оркестру, ансамблю, в якому зведені партії всіх окремих голосів або інструментів.

Партія (лат. *pars* – частина) – 1) складова частина музичного твору, яка виконується окремим інструментом, голосом або групою інструментів чи голосів; 2) розділ експозиції сонатної форми – головна партія, побічна партія.

Пасаж (фр. *passage* – перехід) – швидке слідування звуків, яке має віртуозний характер.

Педаль (лат. *pedalis* – ніжний, для ніг) – витримані акорди, на фоні яких рухаються інші голоси багатоголосного твору (оркестрового, хорового) при зміні гармонії.

Перекладення (музичного твору) – пристосування музичного тексту, написаного композитором для певного інструмента (голосу, ансамблю тощо), для виконання його іншим інструментом (голосом, ансамблем).

Підголосок – побічні верхні голоси, що протистоять головній мелодії нижнього голосу. В народній пісні хоровий або солуючий голос, який утворює з іншими хоровими голосами поліфонічне звучання.

Піццикато (іт. *pizzicato* – щипком) – спосіб гри на струнних музичних інструментах, коли звук видобувається щипком.

Позиція (лат. *positio* – положення) – 1) положення рук під час гри на музичних інструментах; 2) термін у вокальній педагогіці.

Протискладення – мелодія, яка звучить одночасно з темою, (інша тема).

Пунктірний ритм – ритм, заснований на чергуванні тривалої сильної і короткої (в 3, 5 і більше разів) слабкої долі.

Регістр (лат. *registrum* – список, перелік) – частина діапазону музичного інструмента або співацького голосу, що розташована на певній висоті і містить звуки подібного тембру.

Репертуар (фр. *Repertoire* – перелік, список) – сукупність творів, які виконують окремі виконавці або колективи.

Репетиція (лат. *repetitio* – повторення) – 1) попереднє виконання будь-якого твору; 2) фактурний елемент, що складається зі швидко повторюваних звуків.

Репріза (фр. *Reprise* – повторення, відновлення) – 1) повторення будь-якого розділу музичного твору; 2) Р. – розділ сонатної форми, розміщений після розробки.

Ритм (грец. *rhythmos* – співрозмірність) – чергування і співвідношення довгих і коротких долей та акцентів.

Ритмічна фігура – характерна група ритмічних долей, що повторюються.

Розмір (тактовий) – метрична будова такту, записується як дріб, у якому числівник показує кількість, а знаменник – тривалість долей, що утворюють такт.

Розтруб – широкий кінець трубки духових музичних інструментів.

Синкопа (грец. *syncope* – скорочення) – зміщення акценту із сильної долі такту на слабку.

Слух (музичний) – здатність сприймати звуки різної висоти, сили, тривалості, тембру, аналізувати зв'язок між звуками, запам'ятовувати та свідомо відтворювати їх. С. *абсолютний* – здатність пізнавати або відтворювати висоту звука, не порівнюючи його з іншим звуком, висота якого відома. С. *відносний* – здатність пізнавати або відтворювати висоту звука, порівнюючи його з іншим звуком, висота якого відома. С. *гармонічний* – здатність сприймати та аналізувати багатоголосну музику, якість і характер зв'язків між звуками. С. *інтонаційний* – здатність розрізняти та відтворювати незначні інтонаційні відхилення в межах одного музичного ступеня. С. *внутрішній* – здатність уявляти музику, не відтворюючи її ніяким способом (програвання, слухання

записів, поглядання нотного тексту). *С. тембровий* – здатність розрізняти темброве забарвлення голосів, звуки музичних інструментів. *С. вокальний* – здатність уявляти, оцінювати, відтворювати і контролювати звучання голосу.

Смичкові інструменти – струнні музичні інструменти, на яких грають смичком.

Смичок – тонка дерев'яна тростина з натягнутим пучком кінського волосу. За допомогою смичка видобувається звук на струнних музичних інструментах.

Соло (італ. – *solo*, від лат. *solus* – один, єдиний) – 1) музичний твір, який виконується одним інструментом або голосом (із супроводом чи без нього); 2) в хорових, оркестрових, ансамблевих творах – самотійна партія, епізод, що виконується одним (солюючим) співаком чи інструменталістом.

Сонатіна (італ. *sonatina*) – невелика соната. Відрізняється простотою змісту, меншою складністю музичного розвитку і фактури.

Стакато (італ. *staccato* – уривчастий відокремлений) – вказівка на уривчасте виконання звуків мелодії, один зі способів видобування звука, протилежний *legato*. Позначається словом *staccato* або *крапкою* (.) над (під) нотою.

Стиль (лат. *stylus* – палка) – стійка сукупність образної системи, засобів та прийомів музичної виразності, обумовлена єдиним ідейним змістом.

У художньому стилі знаходять відтворення естетичні погляди, властиві різним суспільним групам в ту чи іншу епоху історичного розвитку. Крім того, терміном “стиль” називають індивідуальну творчу манеру композитора, виконавця.

Стрій – 1) висотне розміщення і співвідношення ряду звуків. *С.* інструмента: а) висота і побудова його звукоряду; б) висота звуків, які видобуваються на цьому інструменті порівняно з настройкою камертона; в) висота настроювання струн; 2) *С.* оркестру, ансамблю або хору – ступінь високої відповідності звучання інструментів (голосів), які виконують музичний твір.

Струна – пружна нитка, натягнута на музичному інструменті, за допомогою якої видобувають музичні звуки. Висота звучання струни залежить від її довжини, сили натягання і пружності матеріалу, з якого вона виготовлена. Струни бувають *жилльні, шовкові, металеві – прості або кручені (обвиті)*.

Струнні інструменти – інструменти, у яких джерелом звука є струни. За способом видобування звука струнні інструменти діляться на щипкові, смичкові та клавішні.

Сфорцандо (італ. *sforzare* – напружувати сили) – несподіване різке динамічне акцентування окремих звуків або акордів. Позначається *sf*, *sfz*, *fz*.

Танцювальна музика – музика, призначена для супроводження танцю. Для танцювальної музики характерні чіткий ритм специфічний для кожного танцю темп.

Тёмбр (фр. *tímbre*) – забарвлення звука, завдяки якому розрізняються звуки однієї висоти у виконанні різних голосів або інструментів. Т. залежить від форми коливань джерела звука і визначається кількістю та інтенсивністю обертонів. Певний вплив на Т. має матеріал вібратора, спосіб звуковидобування, резонатори, а також середовище, в якому виникає і поширюється звук.

Тёмп (італ. *témpo* – час) – швидкість, з якою виконується музичний твір. Темп твору позначається основними термінами.

Тональність – звуковисотне положення ладу. Назва Т. визначається назвою тоніки і ладу.

Транскріпція (лат. *transcriptio* – переписування) – 1) синонім до слова перекладення; 2) теж саме, що *фантазія*.

Транспонування (лат. *transponere* – переставляти) – перекладення твору з однієї тональності в іншу без зміни музичного матеріалу.

Трель (італ. *triláre* – деренчати, коливати) – вид мелізму, швидке чергування двох суміжних звуків звукоряду. Т. позначається tr.

Трёмоло (італ. *trémolo* – тремтячий) – швидке повторювання одного звука.

Тривалість – довготривалість звука.

Теситура (італ. *tessitúra* – тканина, ткати) – висотне положення звуків у музичному творі по відношенню до діапазону співочого голосу або музичного інструмента. Умовою художнього виконання у вокальному творі є відповідність теситури характеру голосу співака, а в інструментальному – технічним можливостям певного музичного інструмента.

Тутті (італ. *tútti* – всі) – виконання музики повним складом колективу (оркестр, хор, ансамбль).

Ударні інструменти – музичні інструменти, в яких звук видобувається за допомогою удару. Залежно від акустичного вібратора ударні інструменти поділяються на мембрафони (звучить мембрана) та ідіофони (звучить тіло інструмента). Існують ударні інструменти з визначеною висотою звука (литаври, челеста, дзвіночки, дзвони, вібрафон, ксилофон тощо) та невизначеною висотою звука (барабани, тамтам, тарілки, трикутник тощо). В оркестрі ударні інструменти найчастіше виконують ритмічну функцію, підтримуючи чіткість та гостроту ритму, створюють особливий колорит оркестрового звучання.

Унісон (італ. *unisóno* – однозвучний) – 1) збіг голосів на одному ступені; 2) спів чи гра однієї партії кількома виконавцями.

Фактура (лат. *factúra* – будова) – 1) спосіб викладу музики, сукупність усіх виражальних засобів (мелодія, акомпанемент, акорди тощо). Основні типи Ф.: *гомофонічна, акордово-гармонічна, поліфонічна*; 2) спосіб виконання – *вокальна, інструментальна, хорова, органна фактура* тощо.

- Фантázія** (грец. *phantásia* – вигадка) – 1) музичний твір, написаний у вільній формі, яка не збігається із загальновідомими формами побудови музичних творів; 2) віртуозний твір, вільна обробка однієї чи кількох тем.
- Фігура́ція** (лат. *figuratio* – образне зображення) – ускладнення музичної фактури за допомогою мелодичних або ритмічних елементів. Види Ф.: *гармонічна* – рух звуків за тонами акорду, що утворює розкладену гармонію; *ритмічна* – повторення того ж звука або акорду; *мелодична* – рух голосу, що спирається на гармонію, але відступає від акордових тонів та утворює самостійний мелодичний рисунок.
- Флажолёт** (фр. *flageolet* – свиріль) – 1) старовинна флейта; 2) легкий свистячий призвук, який можна одержати на струнних інструментах слабким обережним дотиком пальця до струни в певному місці її поділу.
- Фóрте** (іт. *forte* – голосно, гучно) – основне позначення сили звука. Скорочено позначається літерою *f*.
- Форшлàг** (нім. *Vorschlag* – переднаголос) – назва мелодичної прикраси, яка складається з верхнього або нижнього допоміжного ступеня звукоряду. Існує два різновиди форшлагу: а) короткий форшлаг, що виконується за рахунок тривалості основного або попереднього ступеня; б) довгий форшлаг, який виконується за рахунок тривалості основного ступеня, що таким чином скорочується і може втрачати акцент.
- Фрагме́нт** (лат. *fragmentum* – шматок) – уривок будь-якого музичного твору.
- Фра́за** (грец. *phrasis* – вираз) – 1) невелика і відносно закінчена частина музичної теми; 2) побудова, за розміром середня між мотивом і реченням; 3) уривок музики, який відокремлюється цезурою.
- Фразува́ння** – 1) логічна побудова музичного речення, фрази, періоду; 2) виразне виділення музичних фраз при виконанні твору. Ф. використовується з метою найбільш яскравого, виразного розкриття ідейно-емоційного змісту твору.
- Хроматизм** (від гр. *chroma* – колір) – зміна висоти ступенів звукоряду на півтон або два півтона без зміни назви звуків.
- Цезу́ра** (лат. *caesura* – розріз) – коротка, не визначена у нотописі пауза між фразами музичної побудови або розділами твору. За значенням Ц. близька до розділових знаків. Ц. позначається *v* або апострофом, які ставляться над нотним станом.
- Чістий стрій** – 1) тональність, у якій немає ключових знаків альтерації (*C-dur*, *a-moll*); 2) точна настройка музичних інструментів; 3) додержання точної висоти звуків у ансамблевому співі.
- Штрíх** (нім. *Strich* – риска) – прийоми видобування звука під час співу, гри на музичному інструменті (*легато*, *нон легато*, *стакато* та ін.)
- Шумові оркестрові інструменти** – пристрої для видобування шумових звуків, які мають значення для створення ритму і тембру (барабани, гонг, тамтам, тарілки, бубон, трикутник, кастаньєти тощо).

Щипкові музичні інструменти – струнні інструменти, в яких звук видобувається за допомогою зачеплювання струн пальцями або медіатором (плектром). До щипкових музичних інструментів належать: арфа, бандура, домра, гітара, гуслі, кобза, балалайка, мандоліна та ін.

Язичок – деталь язичкових музичних інструментів: тонка пластинка з пластмаси, сталі, латуні, яка прикріплена одним кінцем до так званої рамки і коливається від повітря, що вдувається.

Язичкові музичні інструменти – інструменти, в яких звук видобувається за допомогою язичка (акордеон, баян, фісгармонія тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Барсова І. Книга про оркестр.– К.: Музич. Україна, 1988.– 157 с.
2. Бобровников Є. Грай, музико.– К.: Музич. Україна, 1968.– 83 с.
3. Гордійчук М. Історія української музики.– К.: Наук. думка, 1989.– Т. 1.– 241 с.
4. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти.– К.: Музич. Україна, 1967.– 241 с.
5. Гуцал В. Грає оркестр українських народних інструментів // Райдуга.– 1978.– № 11.– 165 с.
6. Гуцал В. Інструментовка для оркестру українських народних інструментів.– К.: Музич. Україна, 1988.– 79 с.
7. Иванов-Крамской А. Школа игры на шестиструнной гитаре.– М.: Музыка, 1986. - 151с.
8. Иванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів.– К.: Музич. Україна, 1981.– 110 с.
10. Лапченко В. Методика початкового навчання гри в оркестрі народних інструментів.– К.: Музич. Україна, 1985.
11. Лисенко М. Народні музичні інструменти на Україні.– К.: Мистецтво, 1955.
12. Розанов В. И Инструментоведение.– М.: Совет. композитор, 1981.– 130 с.
13. Сурков А., Плетнёв В. Переложение музыкальных приведений для готово-выборного баяна.– М.: Музыка, 1977.– 150 с.
14. Хоткевич Гнат. Музичні інструменти українського народу.–Х., 2002.– 288 с.
15. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти.– К.: Мистецтво, 1990.– 15 с.
16. Шарнассе Э. Шестиструнная гитара: От истоков до наших дней.– М.: Музыка, 1991.– 87 с.
17. Штейнпресс Б., Яшпольський І. Енциклопедический музыкальный словарь.– М.: Сов. энциклопедия, 1966.– 632 с.
18. Юцевич Ю. Словник музичних термінів.– К.: Музич. Укр., 1977.– 206 с.
19. Яремко Б. Уторопські сопілкові імпровізації.– Рівне: Ліста, 1997.– С. 4–6.

ЗМІСТ

Вступ	3

I. Група духових інструментів

Сопілка	5
Флейта	6
Кларнет	7
Сурма.....	7
Козацька труба	8
Трембіта	9
Кувиця	9
Свистульки. Окарина.....	10
Волинка.....	11

II. Язичкові музичні інструменти

Баян.....	12

III. Струнно-щипкова, струнно-ударна група

Бандура.....	13
Кобза.....	14
Ліра	16
Цимбали	17

IV. Струнно-смичкова група

Скрипка	18
Альт	19
Віолончель	19
Контрабас.....	20

V. Ударні інструменти

Литаври	21
Дзвіночки	22
Ксилофон	22
Дзвони	22
Басоля.....	23
Козобас.....	23
Бубон	24
Малий барабан	24
Великий барабан	25
Бухало.....	25
Трикутник	25
Тарілки	26

VI. Епізодичні інструменти

Рубель.....	27
Бугай.....	27
Коробочка.....	27
Дримба.....	28
Пташиний спів.....	28
Тріскалки.....	28

VII. Оркестрова партитура.....29

VIII. Оркестровий репертуар

<i>Мелодія.</i> М. Скорик , інстр. В. Кучерука.....	32
<i>Щедрик.</i> М. Леонтович, аранжування В. Кучерука.....	49
<i>Відвідини.</i> М. Безушкевич, С. Олексеюк, інстр. В. Кучерука.....	71
<i>Угорський танок.</i> Лео Вайнер, інстр. М. Сточанської.....	94
<i>Пливе моя душа.</i> М. Жербін П. Шеллі, інстр. В. Кучерука.....	122
<i>Якби мені.</i> І. Кириліна, Леся Українка, інстр. О. Федотова.....	139
<i>В лесу прифронтовом.</i> М. Блантер, обр. М. Різоля, інстр. Л. Кондратюк.....	153
<i>Фантазія на українські народні теми для цимбал з ансамблем.</i> В. Попадюк, перекладення для оркестру народних інструментів В. Кучерука.....	192
Короткий словник музичних термінів.....	248
Література.....	258

Навчально-методичний посібник

Грає оркестр українських народних інструментів

Упорядкування Кучерука В. Ф.

Редактор і коректор Г. О. Дробот
Художники: Г. О. Юр'єв, М. О. Косовський
Верстка М. Б. Філіповича
Комп'ютерний набір В. С. Тарановича

Підп. до друку 29.10.05. Формат 60×84¹/₁₆. Папір офс. Гарн. Таймс. Друк цифровий. Обсяг 16,7 ум. друк. арк., 17,9 обл.-вид. арк. Наклад 500 пр. Зам. . Редакційно-видавничий відділ “Вежа” Волинського державного університету ім. Лесі Українки (43025 Луцьк, просп. Волі, 13). Свідоцтво Держкомінформу ДК № 590 від 07.09.01.

